

Orpana

Syys-Orpana 1992/2

Sisältää

Sivu

Raimo Vasara:
Puheenjohtajan puheenvuoro

1

Erkki Sarkki:
1860-luku suomalaisten talouselämässä

3

Pekka Nuottajärvi:
Sukututkimusopintopäivät Imatralla

11

Matti Koittola:
TSS:n retki Kymenlaaksoon 16.-17.5.1992

16

OSKO:n Sukututkimuksen jatkopiiri:
Penkkijako Oriveden kirkossa vuonna 1736

19

Veikko Oksanen:
H.H.Boijen tytärtä ja tyttärentyttä
jäljittämässä Ruotsissa

26

Helvi Murto:
Suomen ensimmäiset sukumessut Turussa

28

Olavi Kallioniemi:
Leila Mäkinen
Koteja kuvaamaan

32

34

Hallitus 1992

Puheenjohtaja

Raimo Vasara

Näsilinnankatu 9 B 33

33210 TAMPERE

puh. 125 752 iltaisin

Varapuheenjohtaja

Olavi Kallioniemi

Liljankatu 4

33300 TAMPERE

puh. 442 959

Sihteeri

Leila Mäkinen

Lemminkäisenkatu 6 A 17

33540 TAMPERE

puh. 554 339 iltaisin

Rahastonhoitaja

Seija Jäminki

Hämeenpuisto 13 A 3

33210 TAMPERE

puh. 147 087 iltaisin

Jäsenet

Pekka Nuottajärvi

Neulaniementie 2

35100 ORIVESI as.

puh. 3354 308

Helvi Murto

Satamakatu 4 A 25

33200 TAMPERE

puh. 226 210

Julkaisutoimikunta

Päätoimittaja, pj.

Terttu Honkala

Mustanlahdenkatu 1 B 99

33210 TAMPERE

puh. 125 569

Jäsenet

Matti Koittola

Matinmäki

33850 TAMPERE

puh. 671 606

Olavi Kallioniemi

Liljankatu 4

33300 TAMPERE

puh. 442 959

Vilho Puro

Hikivuorenkatu 9 A 21

33710 TAMPERE

puh. 174 781

Julkaisut

* ORPANA

* VUOSIKIRJA

* ERILLISJULKAISUSARJA
(mm. Esipolvitauluja)

Myynti ja tilaukset

Milja Piepponen

Aleksanterinkatu 35 B 5

33100 TAMPERE

puh. 232 768 iltaisin

Puhtaaksikirjoitus

Terttu Honkala

Vilho Puro

Orpanan kansi

Arja Kääriäinen

Paino

Tehokopiointi ky

PUHEENJOHTAJAN PUHEENVUORO

Kädessäsi on ORPANA, Tampereen seudun sukututkimusseuran lehti. Sen ilmestyminen kertoo seuran vireästä toiminnasta, joka ei tällaisen laman-kaan aikana ole lähtenyt seuraamaan ympäröivän synkkyyden paineita, vaan pyrkii päinvastoin luomaan valoisampaa tulevaisuudentunnetta.

Lama ei onneksi ole paljoakaan haitannut sukututkimustoimintaa. Tosin Metson opintolukusalin käyttöaika on illasta supistettu tunnilla, mutta toivottavasti aikojen parannuttua sitä taas myöhennetään. Seuralla on kokoontumistilansa ja toiminnot siellä entiset, jäsenmäärä on kasvanut. Jo syksyn ensimmäisessä kokouksessa oli erittäin runsaasti osanottajia. Tiedossa on kiitettävästi esitelmäitsijöitä mielenkiintoisine aiheineen. Kaikki tämä vaatii paljon näkymätöntä työtä, mutta onneksi seuran toimintaa hoitavat kyvykkäät, uhrautuvat henkilöt. Sana KIITOS tuntuu kevyeltä huomionosoitukselta heille, se kuitenkin riittääköön, he kyllä ymmärtävät.

Rahakin kelluu, mutta leikillisesti ajatellen luulisi kellumisen loppuvan pakkasten myötä, sillä silloinhan rahan pitäisi oppia luistelemaan. Rahan määrä ainakin tavallisella kansalaisella on alati vähenevän suuntainen. Mutta sukututkimusta voi tehdä monella tavalla. Jos kaiken tekee itse, niin se on aika halpa harrastus moneen muuhun verrattuna.

Myönteisenä ilmiönä totean uusien sukukirjojen ja -julkaisujen ilmestymisen, vieläpä joidenkin jäsentemme aikaansaannoksina. Seuramme perustamisesta on kulunut jo niin pitkä aika, että tutkimustulokset alkavat näkyä julkaisuinkin. Ensiksi tulevat nopeimmat, ehkä rohkeimmat tai otollisen ajankäyttöjakson saaneet kirjoittajat. Toivon niiden monien, joilla tutkimukset ovat loppusuoralla ns. "kirjallisen verran", viimeistelevän aikaansaannoksensa julkaisukuntoon ja toistenkin käyttöön. Teot rohkaisevat muita, ja näin saadaan yhä uusia julkaisuja. Soisin kernaasti, että oman seudun kirjastot saisivat niistä kappaleensa, sillä kirjastossa selailtu kirja luo uusia kontakteja kirjoittajan ja sukuun kuulumattomienkin lukijoiden välille. Näin ilmestyneet sukututkimuskirjat edesauttavat meitä kaikkia harrastuksessamme.

Raimo Vasara

OI, MAAMME SUOMI SYNNYINMAA,

SOI SANA KULTAINEN.

EI LAAKSOA, EI KUKKULAA,

EI VETTÄ, RANTAA RAKKAAMPAA,

KUIN KOTIMAA TÄÄ POHJOINEN,

MAA KALLIS ISIEN.

J.L.Runeberg

1917 - 1992

S U O M I 7 5 V U O T T A

Erkki Sarkki

1860-LUKU SUOMALAISTEN TALOUSELÄMÄSSÄ

Erkki Sarkki tarkastelee kirjoituksessaan kehityksen kulkua viime vuosisadalla. Hän on filosofian maisteri, historia pääaineenaan, ja hän on toiminut useita vuosia Turun Sukututkijat ry:n puheenjohtajana.

"Arvon mekin ansaitsemme Suomenmaassa suuressa", runoili Jaakko Juteini, kun Suomesta oli tullut autonominen suuriruhtinaskunta Venäjän keisarin armollisella johdolla. A.I.Arwidssonin suuhun on pantu sanat: "Olkamme siis suomalaisia!"

Kansallishengen herääminen oli yleiseurooppalainen ilmiö. Saksassa nuoriso vaali yhteissaksalaisia ihanteita. Ranskan keisari Napoleon III lupasi tukensa Italian kansalliselle liikkeelle. Hänen Itävaltaa vastaan käymänsä sota 1859 antoi mahdollisuuden uudistusmieliselle italialaiselle pikkuvaltiolle, Sardinian kuningaskunnalle, koota Italia yhdeksi kuningaskunnaksi 1861. Sitä ennen oli mahtava Venäjä kärsinyt tappion Krimin sodassa, ja sen oli pitänyt alistua Pariisin pakkorauhaan 1856. Näin Wienin kongressin luoman rauhan ja tasapainotilan takaajavallat Venäjä ja Itävalta olivat menettäneet otteensa Euroopasta.

Otteen herpautuminen rohkaisi puolalaisia ryhtymään kapinaan venäläistä esivaltaansa vastaan 1863. Puolaa ei kuitenkaan palautettu itsenäiseksi valtioksi. Sen sijaan Preussi hajanaisen Saksan suurimpana kuningaskuntana saattoi rauhassa tämän tapahtuman varjossa koota voimansa. Yhdessä Itävallan kanssa se ensin pakotti Tanskan luopumaan saksalaisista alueistaan 1864. Sen jälkeen se nujersi Itävallan ylivallan Saksassa 1866 ja kohosi itse johtavaksi saksalaisvaltioksi. Kun Ranska aikoi pysäyttää Preussin nousun, tämä päinvastoin pakotti Ranskan nöyrytymään 1871. Tässä iskussa syntyi mahtava Saksan yhdistynyt keisarikunta, ytimenä Preussi.

Suomalaisilla oli loistavia malleja siitä, mitä kansallishenki saa aikaan. Mutta silloin eurooppalaisessa arkipäivässä talouselämä oli hallitseva ja sitä rakennettiin vapaakaupan periaatetta noudattaen. Kun rautateitä rakennettiin, suurteollisuus syntyi ja valtameriliikenne vilkastui, niin Euroopan talous eli nousun aikaa. Saman kehittyvän talous-Euroopan osaksi oli Suomikin pyrkimässä, jos Venäjän otteelta siihen saisi mahdollisuuden. 1865 Suomen rahajärjestelmä itsenäistyi Venäjän ruplan vallasta. 1877 Suomen markan itsenäisyyttä täydensi siirtyminen kultakantaan. Laivaliikenteen koheneminen toi Suomen metsävarat

Euroopan markkinoille. Metsien arvon nousu toi varallisuutta Suomen maaseudulleen. Metsänmyynti sekä puutavaran hakkuu ja uitto vilkastuttivat maaseudun talouden. Kun maaseudulle voitiin perustaa kauppapuoteja niitä koskevan kiellon tultua kumotuksi 1859, niin maaseudun asukkailla oli rahaa ostoksien tekemiseen.

Vaurauden kasvu oli edellytyksenä sille, että Suomen suuriruhtinaskunta saattoi käyttää hyväkseen sitä tilapäistä heikkoudentilaa, mihin suuri emämaa oli joutunut, ensin Pariisin rauhassa 1856, sitten Puolan kapinan vuoksi ja etenkin sisäisen tasapainottomuuden vuoksi, kun maaorjuus oli julistettu lakkautetuksi 1861.

Ilolla tervehdittiin hallitsijanvaihdosta, kun Nikolai I:n jälkeen Suomenmaan suuriruhtinaaksi tuli uudistushenkinen Aleksanteri II. Samalahan hän oli myös mahtavan emämaan Venäjän itsevaltiassakin keisari. Hän antoi hallitsijanvakuutuksen Suomen suuriruhtinaana. Siinä suomalaisille vakuutettiin, että heitä hallitaan Ruotsin vallan aikaisten lakien mukaan. Näin oli ennenkin vakuutettu. Mutta emämaan arvovallan murenemisen johtui, että nyt uskallettiin vedota siihen, miten perustuslait edellyttävät yhteistoimintaa keisarin ja maan väestön välillä, eli suuriruhtinaskuntana Suomi olikin perustuslaillinen valtio.

Kun puolalaiset kapinoivat, Suomessa alettiin esittää lojaalisuuden ehtona, että uusien lakien säätämistä varten tarvitaan säännölliset valtiopäivät. Säätyvaltiopäivät eli neljän säädyn, aatelin, papiston, porvariston ja talonpoikien edustajat olivat Venäjän vallan alussa keränneet koolla vakuuttamassa Porvoossa uskollisuutta Venäjän keisarille, kun hän oli julistautunut suomalaisten uudeksi esivallaksi. Nyt vain odoteltiin, milloin valtiopäivät kutsuttaisiin uudelleen koolle.

Ja niin Puolan kapinan riehuessa suomalaisille luettiin keisarin valtiopäiväkutsu. Miten onkin, suomen kielellä ruvettiin heti puhumaan valtiopäivistä. Maan johtavalla virkakielellä, ruotsiksi, laitoksesta käytetään vaatimattomammin nimitystä "lantdag". Vieläkin ruotsia äidinkielenään puhuvalle sattuu, että hän siirtyessään esiintymään suomeksi käyttää sanaa "maapäivät".

Syyskuussa 1863 keisari itse avasi valtiopäivät. Tämän jälkeen valtiopäivät kokoontuivat säännöllisin väliajoin. Asia kirjattiin uuteen valtiopäiväjärjestys-nimiseen perustuslakiin. Siinä Suomi sai keisarin vahvistaman perustuslain, jossa viittauksin lisäksi todettiin, että vanhat Ruotsin perustuslait (1772 ja 1789) olivat soveltuvin osin Suomessa voimassa. Tästä edes valtiopäivät säätivät Suomelle sen tarvitsemat lait, määräsivät verot ja tarkastaessaan valtiontaloutta osallistuivat

myös maan talouden johtoon. Suomesta tuli itsevaltiaan johtamaan Venäjään ympätty todella perustuslaillinen osa.

Suomesta keisari ei ollut kuitenkaan Puolan kapinan aikana saanut julkisia vakuutuksia lojaalisuudesta. Niiden korvikkeeksi keisarin luona ministerivaltiosihteerin virastossa toimivat Suomen edusmiehet olivat ohjanneet keisarin puheille täältä saapuneet talonpoikien lähetystöt. Ensin 1861 Lauri Pelkonen (Kuopio), S.Sairanen (Mikkelin lääni) ja Oulun läänistä M.Junttila ja N.Marttila sekä uusi lähetystö juuri kapinan aikana: Tapani Tolonen, Juho Lindström ja Sam. Sairanen. Huolena heillä oli suomen kielen alistettu asema Suomessa ja suomalaisen rahvaan vaikeudet hoitaa asioitaan viranomaisten edessä. Porvoon valtiopäivillä 1809 oli keisarilta anottu eli pyydetty, että Suomessa edelleenkin käytettäisiin virkakielenä ruotsia ja sen mukaisesti toimittiin. Pelättiin näet, että venäjä tunkeutuisi maan uudeksi virkakieleksi. Kielikysymys oli näin Suomen erikoisaseman yksi tae. Aikaa myöten siitä tuli pyhä asia, jota ei haluttu muuttaa.

Syy, miksi talonpoikaislähetystöt auliisti ohjattiin keisarin puheille, ei ollut se, että Pietarissa toimivat Suomen viranomaiset olisivat tukeneet suomen kielen asemaa. Syynä oli se, että Suomesta ei oltu saatu lojaalisuuden vakuutuksia, joita muualta valtakunnasta virtasi keisarille. Tämä puute koettiin Pietarissa haitaksi, josta voisi koitua harmia. Siksi keisarin luo ohjattiin korvikkeeksi talonpoikien lähetystöjä Suomesta.

Puolan kapinan aikana Suomen lehdissä kirjoiteltiin Pietarin vallanpitäjiä ärsyttävällä tavalla. Helsingfors Dagblad vaati Suomelle puolueettonta asemaa. Jos Venäjä joutuisi kansainväliseen selkkaukseen, kohdeltaisiin suomalaisia laivoja maailman merillä vihollisen laivoina. Siitä oli muistoja Krimin sodan ajoilta. Tämä seikka voitaisiin korjata, jos Suomi julistettaisiin kansainvälisin sopimuksin puolueettomaksi. Puolueettomuuden tunnuksena Suomella tulisi olla oma lippu. Lippuasiaan puutui myös Helsingfors Tidningar, jossa Z.Topelius kuvaili, että Suomen värit olisivat sininen ja valkoinen. Ruotsissa Suomen asemasta voitiin kirjoittaa vapaammin kuin Suomessa. Emil von Qvantén ja Karl Wetterhoff osallistuivat debattiin omin ehdotuksin, viitaten Suomessa ilmenevään tyytymättömyyteen. Suomessa oltaisiin aina valmiita eroamaan Venäjästä. Kirjoittelu sai J.V.Snellmanin puuttumaan siihen. Kirjoitus "Sota vai rauha Suomelle?" varoitti suomalaisia lähtemästä mihinkään houkutuksiin mukaan.

Keisarin käyntiä Suomessa 1863 haluttiin käyttää suomalaisten mieli-

alojen kohentamiseen. Snellman oli ehdottanut, että suomen kieltä koskeva julistus jättäisi myönteisen ja pysyvän muiston keisarin vierailusta. Keisari seurasi Parolassa Suomen ruotuväkijoukkojen harjoituksia. Ruotuväki oli koottu uudelleen Krimin sodan aikana. Se oli vielä 1863 olemassa tarkampujapataljoonina, mutta nälkävuoden jälkeen siitä kustannussyistä lakkautettiin 25.10.1867 yhdeksän pataljoonaa. Jäljelle jäi vain Kaartin pataljoona, joka kuului suoraan keisarilliseen kaartiin, ja Meriväen kaaderi eli yhteensä 700 miestä. Vuonna 1863 Parolassa oli vielä ruotuväkeä.

Parolassa keisari osallistui kenttäateriaan tilapäisessä parakissa. Siellä Snellman kohtasi keisarin. Tilaisuudessa keisari allekirjoitti julistuksen, jolla suomen kieli määrättiin Suomen toiseksi viralliseksi kieleksi. Senaatti velvoitettiin toimimaan sillä tavoin, että kohtuullisen ajan kuluessa asia toteutuisi.

Keisarin Suomen politiikka osoittaa, että tilanne oli Venäjän kannalta hyvin arveluttava. Tosin ei Puolan kapina johtanut kansainväliseen selkkaukseen. Berliinissä oli luvattu Venäjän suhteen puolueettomuutta. Lontoon hallitus tyytyi vain jättämään vastalauseen Puolan tapahtumien vuoksi. Sama oli Pariisinkin reaktio. Pohjoismaatkaan eivät voineet tukea aktiivisesti puolalaisia. Kuitenkin Venäjän sisäinen tila oli horjuva. Venäjänmaan talonpojat oli 1861 vapautettu keisarin julistuksella maaorjuudesta. Vanhaa yhteiskuntajärjestelmää oli horjutettu, mutta uutta järjestelmää ei voitu kädenkäänteessä rakentaa.

1860-luku ei Suomenkaan näkökulmasta ollut lohdullinen. USA:n sisällissota oli vuosina 1861 - 1865 häirinnyt maailmanmarkkinoilla puuvillan saantia. Suomessa puuvillateollisuus oli kehittynyt melkoiseksi suurtuotannoksi, mutta sen menestystä vähensi nyt raaka-aineen saannin vaikeutuminen ja hinnan nousu. Ulkomaankaupassa havaittiin myös puutavaran menekin huonontumista. Samoin Amerikan sotatila haittasi laivaliikennettä ja tervan menekki romahti. 1865 valitettiin Itä-Suomessa, että Suomen rahanmuutos vaikeutti sikäläisten rautatehtaiden Venäjän kauppaa. Liikemaailmassa alettiin puhua Suomen Pankin harjoittamasta kuristuspolitiikasta. Lisäksi ulkomaankauppaa häiritsi 1864 Tanskan sota. Tanska joutui nöyrytymään Preussin ja Itävallan yhtyneiden voimien edessä. 1866 Keski-Euroopassa oli Preussin ja Itävallan välinen sota, mikä johti uusiin järjestelyihin Pohjois-Saksassa.

Suomen valtio sai pääasialliset tulonsa tulleina. Ulkomaankaupan romahdus vähensi tullituloja. Vuonna 1866 kiellettiin viinan kotitarvepoltto, mutta uusien viinatehtaiden verot eivät juuri rikastuttaneet

valtiota.

Suomen rahanuudistus tapahtui hyvin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Sen toteuttajat eivät itse voineet valita ajankohtaa. Venäjällä epäiltiin Suomessa olevan separatistisia pyrkimyksiä. Neuvotteluissa oli koko ajan vakuutettava venäläisille, että Suomen tavoitteet olivat myös Venäjälle hyödyllisiä. Jotkut ehkä uskoivatkin, että Suomen pienissä oloissa kokeillaan, miten rahajärjestelmä itse Venäjällä voitaisiin uudistaa. Lopullinen lupa Suomen rahanuudistukseen heltisi vasta, kun selitettiin, että Venäjän hopearupla säilyy Suomen päärahana ja markka ei ole muuta kuin Venäjän ruplan alayksikkö. Rupla oli liian suuri yksikkö Suomen pienissä oloissa. Hopeamarkka on oleva neljäsosa hopearuplaa. Mutta hopearuplia ei ollut vapaasti liikkeellä. Siksi hopeamarkasta tuli käytännössä Suomen ainoa raha.

1860-luvun Suomi oli lähes yksinomaan maatalousvaltainen maa. Maatalous tuotti lähes yksinomaisesti viljaa. Karjanhoito oli siinä vain ylimääräinen lisä. Karjanrehu saatiin luonnonniityiltä ja talviruokinta oli raakaa nälkärुokintaa. Maanviljelyn kannalta karjan tärkein tuote oli peltojen tarvitsema lanta. Vilja oli tärkein tuote, mutta 1860-luvulla sääolot olivat epäsuopeat viljanviljelylle.

1862 oli Oulun, Vaasan ja Kuopion lääneissä täydellinen kato. Silloin asia voitiin hoitaa valtion avustustoimenpitein. Ulkomaisella lainalla järjestettiin riittävä viljantuonti. Tuonnin välittivät yksityiset liikkeet, mutta valtio joutui lainoittamaan niiden ostot. Liikkeet puolestaan joutuivat myymään viljan väestölle velaksi. Velkojen perinnässä tuli viivästystä. Väki ei pystynyt maksamaan kaupoille velkaansa, ja näiden oli anottava valtiolta omaan velanmaksuunsa lykkäystä. Näin vanhat rästit painoivat, kun katovuodet jatkuivat. 1863 ja 1864 saatiin varsin heikot sadot. Vuonna 1865 tuli jälleen Pohjanmaalla, Keski-Suomessa, Pohjois-Savossa ja koko Pohjois-Suomessa täydellinen kato. Näin oli vuosi vuodelta kaikki ylijäämävarastot käytetty loppuun. Kun halla vuosittain oli vienyt viljan, niin väestö oli menettänyt toimeentulonsa. Tähän aikaan yksi syy yksinomaiseen viljanviljelyyn oli kotitarveviinanpoltto. Viinan myynti antoi viljelijälle joltistakin voittoa, vaikka kansalle se toi taloudellista ja siveellistä kurjuutta.

Valtiovalta ja yksityisetkin olivat katojen kohtaamilla seuduilla lieventäneet hätää järjestämällä yleisiä töitä, lainaamalla viljaa tai jakamalla sitä halvalla hinnalla, joskus lahjoittamallakin. Näin oli tähän asti selvitty ilman nälänhätää. Selviytyminen jätti muistikuvan, että hädän tullen valtiovalta auttaa. "Kyllä keisari auttaa" tuli sanan-

parreksi. Kuitenkin pohjoisten läänien väki oli velkaantunut, eräillä oli vielä vuoden 1856 kadonkin aiheuttamat velat maksamatta. Ensinnä puute oli satuttanut irtainta väestöä. Vaasan läänin kuvernööri C.G. Wrede kirjoitti 4.4.1867 raportissaan, että lukuisa irtainväki oli aiempina katovuosina mieltynyt kerjuuseen ja kulkurielämään. Tällainen väki syyllistyi varkauksiin ja murtoihin. Väkeä oli myös siirtymässä muihin lääneihin. Maatiloista, kun niitä luopumisen takia tuli myytäväksi, ei tarjottu edes kymmenettä osaa vanhasta hinnasta. Mikkelin läänin kuvernööri Th Thilén valitti 6.4.1866, että tuhansittain kerjäläisiä tulvii lääniin Kuopion ja Oulun lääneistä. Samaa valitti myös Hämeen läänin kuvernööri H.Molander. Kulkureiden levittämät kulkutaudit rasittivat väestöä mm. Turun ja Porin läänin pohjoisosissa. Tämä ilmenee läänin kuvernöörin C.M.Creutzin raportista 17.8.1867. Pahin hallayö oli silloin vielä edessä.

Tilanne oli vaikea Kuopion läänissä, jossa vanhastaan oli runsas loisväestö. Sikäläisessä kielenkäytössä loinen tarkoitti taloissa vuokralla asuvaa irtainta väkeä. Normaali vuosi loiset maksoivat perheittensä talven vuokrat rahat kesäaikana työnä. Läänin kuvernööri S.H.Antell oli 1866 joutunut käymään Pietarissa keisarin puheilla. Keisari oli myötätuntoisena kuunnellut kuvausta edellisvuosien sadosta, maatalouden tilasta, väestön kyvyistä ja hädän suuruudesta. Hän oli tiedustellut, mitä viranomaiset tekevät rahvaan hyväksi.

Vaikeimmat olot olivat Oulun läänissä. Se ilmenee läänin kuvernöörin Georg Alfthanin raporteista. Eräät olivat sieltä käyneet valittamassa kurjuuttaan senaatissa saakka. Kaksi Oulaisten miestä oli jalkaisin käynyt Helsingissä anomassa vapautusta velanmaksusta kauppiaille. Sitä heille ei voitu luvata, kylläkin lykkäystä kruunun maksuista. Vailla lohtua piti kurjuuden lähettiläiden palata kotiseudulleen.

Todellinen hätä kehittyi vasta, kun sato menetettiin syksyllä 1867. Luonto ei suosinut vuoden 1866 syyskylvöä. Seuraava talvi oli ankara ja sitä kesti kauan. Rukiin oraat olivat pahasti pilalla, kun lumi vihdoin sulii. Hämeenlinnasta kerrottiin 29.5.1867, että järven yli kuljettiin vielä jäitä pitkin. Luntakin oli satanut. Sortavalassa valitettiin 1.6.1867, että kaupunki oli vielä hautautunut lumen paljouteen. Vaasan lehdissä tiedettiin 25.5.1867, että Merenkurkun yli oli viikon alussa kävelty aivan turvallisesti. Etelä-Suomen jäät lähtivät kesäkuun alkupäivinä. Oulun edustalla jäätä oli vielä 12.6.67. Etelä-Suomessa koivut saivat lehden juhannuksen aikaan. Vaasan seudulla metsämansikat kypsyivät syyskuun puolivälissä. Kesä oli ainakin kuukauden myöhässä, mikä

aiheutti sen, ettei karjaa saatu kesälaitumelle, vaikka talvirehut olivat auttamatta lopussa. Kevätkylvöt tehtiin kuukautta tavallista myöhemmin. Syysviljan heilimöinti viivästyi samoin. Kesä oli kylmä ja sateinen. 3.-4.9.1867 tuli hallayö. Vilja ei ollut vielä tuleentunut. Pohjois-Suomessa ruissato paleltui täysin tuleentumattomana, mutta samoin halla vei Etelä-Suomessakin tuleentumattoman kauran ja ohran. Se, mitä oli pelastunut, jäi seuraavien hallaöiden uhriksi. Uudenmaan läänin kuvernöörin raportti ilmoitti, että halla oli pannut perunan, palkokasvit, ohran ja kauran sekä laajoilla alueilla myös rukiin. Parhaiten olivat säilyneet Mikkelin lääni ja Viipurin läänin eteläosat. Sen sijaan Sortavalan pohjoispuolella halla oli vierailut.

Valtio järjesti aputoita: kanavia rakennettiin, soita kuivattiin, järviä laskettiin, teitä ja siltoja rakennettiin. Mm. Lempoisten kanava Lempäälässä kaivettiin valmiiksi. Valtion viljanhankintoja häytti se, että koko Euroopassa oli saatu huono sato. Pietarin viljavarastot olivat niukat.

Vaikeinta oli hankkia seuraava kevätsiemen. Vaasan lääniin saatiin siemenohrat Tanskasta ja Etelä-Ruotsista. Tarvittiin siemen, josta kasvanut vilja ennättäisi tuleentua pohjoisissa oloissa. Baltiassa oli 1866 saatu hyvä ohrasato, mutta se oli ehditty myydä Hollantiin olutpanimoihin. Asiamiehet onnistuivat tavoittamaan sen. Kaupat tehtiin, ja Hollannista lähetettiin höyrylaivalla - ei kuten tavallista purjealuksella - siemenohrat Suomeen. Juuri ennen kevätkylvöjä siemenvilja saatiin viljelijöille. 1868 Pohjois-Suomessa saatua satoa kiitettiin hyväksi. Etelä-Suomessa sato ei onnistunut yhtä hyvin, mutta kurjan katovuoden jälkeen saatiin sentään kutakuinkin tyydyttävä sato.

Nälkävuosi oli koetellut Suomea. 1865 väkiluku oli ollut 1 843000. Vuonna 1868 se oli 1 736000. Väestä oli kuollut 7,90% Kuolleisuusprosentti vaihteli eri pitäjissä. Korkein se oli ollut Parkanossa, jossa se oli yli 23% Lähes joka neljäs parkanolainen menehtyi nälkävuonna. Yleensä Turun ja Porin läänin pohjoisosaa hätä koetteli ankarimmin. Virallisesti Ikaalisten kihlakunnassa todettiin nälkään kuolleita 300. Lääneistä suurimmat kuolleisuusprosentit olivat Hämeen ja Kuopion lääneissä. Alimmat ne olivat Viipurin ja Mikkelin lääneissä. Oulun läänissä kuolleisuusprosentti oli jopa alempi kuin Uudellamaalla. Tämä johtui ehkä siitä, että väki oli sieltä vaeltanut etelämpiin lääneihin. Myös kulkutaudit levisivät vaeltavien kerjäläisten tullessa uusille paikkakunnille.

Kuvernööri Wrede todisti Vaasan läänistä, että väki piti nälänhätää Jumalan oikeudenmukaisena rangaistuksena kansan huonon elämän tähden.

Tämä ajatus antoi alistumisen voiman. Näin ollen oli täysin harkittu toimi, kun senaatti 7.10.1867 määräsi yleisen rukouspäivän vietettäväksi kaikissa maan kirkoissa. Se oli 8.12.1867.

Senaattori J.V.Snellman, joka oli valtionvarainhoitajana kantanut raskaan taakan ohjatessaan apua ja neuvoja eri puolille maata, sai eron senaatista keväällä 1868. Hän oli vastustanut Riihimäen - Pietarin rautatien rakentamista hätätyönä, koska se houkuttelisi nälkiintynyttä väkeä kasapäin yhdelle rakennustyömaalle, jolloin kulkutaudit leviäisivät. Hänen ennustuksensa toteutui. Rautatyömaasta tuli monelle kuolinpaikka. Mutta suurmies oli tehnyt tehtävänsä, häntä ei enää senaatissa tarvittu. Aivan kuin lohdutukseksi maanviljelijöitä lainoittamaan perustettu Suomen Hypoteekkiyhdistys valitsi Snellmanin johtokuntansa puheenjohtajaksi 1869. Näin Snellman oli Hypoteekkiyhdistyksen johdossa seuraavan vuosikymmenen ajan, kun Suomen maataloudessa alettiin toteuttaa tuotannon suunnanmuutosta. Kauden maatalousneuvojat hokivat: "Silloin Suomessa olot kohenevat, kun viimeinenkin ruiskuhilas Suomen pelloilta katoaa". Peltoa varattiin kylvöheinälle. Päättävöitteeksi tulivat karjantuotteet. Tuotannon suunnanmuutos edellytti valtavia investointeja uudennlaiseen karjansuojiin, tuottavaan karjaan ja meijerilaitoksiin. Niiden rahoituksessa oli avuksi se, että metsien arvo nousi ja metsätyöt toivat varoja Suomen maaseudulle.

K.W.Rauhala, Keisarillinen Suomen Senaatti 1809-1909

Th.Rein, Juhani Vilhelm Snellmanin elämä, I ja II

J.V.Snellmanin Valitut teokset, sanomalehtikirjoituksia

Arvo M.Soininen, Vanha maataloutemme

Taimi Torvinen, Autonomian ajan senaatti. Valtioneuvoston historia 1917-1966, I

Pekka Nuottajärvi

SUKUTUTKIMUSOPINTOPÄIVÄT IMATRALLA

Kuluvan vuoden maaliskuun 14 - 15 päivinä kokoontui parisataa sukututkijaa eri puolilta maamme Imatran kulttuurikeskukseen XV valtakunnallisille sukututkimusopintopäiville. Uudehko kulttuurikeskusrakennus ja sen Kareliasali tarjosivat erinomaiset ja tilavat puitteet tapahtumalle, jonka järjestivät Suomen Sukututkimusseura, Imatran seudun sukututkijat ja Kansainvälinen opintokeskus.

Jo aamuyhdeksältä lauantaina väkeä alkoi kerääntyä paikalle, näyttelyä pystyttämään ja tervetuliaiskahville. Muutamia seuramme jäseniä oli melkoisesta matkasta huolimatta saapunut tilaisuuteen. Seuraamme edusti Olavi Kallioniemi. Hänellä oli mukanaan seuran julkaisuja, joita hän esitteli ja myi kiinnostuneille. Melko lailla kevyempi hänen laukunsa taisi paluumatkalla ollakin.

Lauantaina

Kello 11 Taisto Suontausta avasi järjestäjien puolesta päivät. Sen jälkeen kuultiin Viron sukututkijoiden terveiset, jotka toi sikäläisen sukututkimusseuran puheenjohtaja Harri Talvoja, kertoen muutamalla sanalla sukututkimuksen vaiheista Virossa. Tervehdyksen rajantakaisesta Karjalasta esitti toimittaja Eila Argutina Petroskoista. Hän kertoi meille Karjalan ja Inkerin alueilla asuneiden suomalaisten kohtaloista "vainon vuosina" ja nykypäivänä. Häneltä saimme myös kuulla MEMORIAL-SEURASTA, joka auttaa suomalaisia löytämään Venäjälle jääneitä sukulaisiaan ja päinvastoin.

Myös Imatran kaupungin, paikallisen ev.luth. seurakunnan sekä ortodoksisen seurakunnan edustajat toivat tervehdyksensä. Niiden jälkeen puheenvuoro oli Suomen Sukututkimusseuran esimiehellä Veli-Matti Autiolla. Hän korosti sanoissaan ihmisyyden esiinkaivamista sukututkimuksessa. Hänen mielestään ei ole tärkeitä "hampaat irvessä" yrittää vetää jälkipolvitutkimusta nykypäivään saakka, ja kenties törmätä yksilösuojaan. Sen sijaan pitäisi yrittää saada eri lähteistä "lihaa luiden ympärille", jotta tutkimustulokset eivät olisi pelkkiä nimiä ja vuosilukuja. Hän totesi, että "tavallisen kansan" ja akateemisen väen intressit yhtyvät sukututkimuksessa, sillä varsinaiset historiantutkijat ja sukututkijat auttavat toinen toisiaan tutkimustuloksillaan. Autio toi myös esille tietokoneen voimakkaan tulon sukututkimukseen. Hän arveli, että parinkymmenen vuoden kuluttua kaikki suvut on tutkittu ja tiedot tallennettu tietokonemuistiin. Päällekäisten tutkimusten välttämiseksi on sukututkijoiden keskinäinen yhteydenpito hyvin tärkeää.

2-vuotiaan isäntäseuran varapuheenjohtaja Pentti Niinimäki kertoi

puheenvuorossaan Imatran seudun sukututkijoissa olevan jo nelisenkymmentä jäsentä. Heillä on tapana luovuttaa kaikki jäsenten tutkimustulokset heti seuralaisten käyttöön. Niinimäki kehotti tutkijoita avoimuuteen ja kansalaisrohkeuteen. Omia saavutuksia, keskeneräisiä tai vaatimattomiakaan, ei pitäisi piilottaa pöytälaatikkoon.

Tämän jälkeen ohjelmassa seurasi VUODEN 1991 PARHAAN SUKUKIRJAN JULKISTAMINEN. Suomen Sukututkimusseura, Sukuseurojen Keskusliitto ja Sukutietotekniikka ry olivat järjestäneet siitä kilpailun, johon oli ilmoitettu n.50 sukukirjaa. Niistä parhaaksi julistettiin Ingeborg Dyhr Sylvinin ruotsinkielinen teos Gamble Leutinanten och hans släkt. Se palkittiin nyt ensimmäistä kertaa myönnettyllä Alcenius-palkinnolla. Kunniamaininnan saivat S. Siltalopin Petter Hällströmin suku II - III, Juhani Miettisen Miettisten suku I sekä Timo Verhon Mellilän ja Metsämaan talonpoikaissuvut.

Lounastauon jälkeen fil.maist. Heljä Pulli esitelmöi KARJALAISISTA SUKUTUTKIMUSLÄHTEISTÄ JA KARJALAN HISTORIASTA SUKUTUTKIJAN NÄKÖKULMASTA. Sodat ja rauhanteekojen aiheuttamat rajanmuutokset ovat siellä jättäneet paljon aukkoja sukututkimuksessa tarvittaviin asiakirjasarjoihin. Esitelmöitsijä antoi karjalaisia sukuja tutkiville muutamia vinkkejä heille mahdollisesti tuntemattomista tietolähteistä. Esitys herätti vilkkaan keskustelun, jopa väittelyäkin. Heljä Pulli sai myös vastata kuulijoiden lukuisiin kysymyksiin.

Seuraavaksi saimme kuulla dosentti Tapio Hämysen esitelmän KARJALAN TASAVALLAN KESKUSARKISTO PETROSKOISSA. Häneltä kuulimme, että Suomea koskevaa aineistoa kyllä löytyy Venäjän arkistoista. Viime sotien loppuvaiheissa suomalaisilta jäi evakuoimatta Karjalasta n.2000-3000 arkistohyllymetriä (2-3 km!), mm. Viipurin maakunta-arkiston asiakirjoja. Tätä luovutetulta alueelta peräisin olevaa materiaalia säilytetään nykyisin Viipurin keskusarkistossa ja Karjalan tasavallan keskusarkistossa Petroskoissa. Sikäläisten viranomaisten kanssa on käyty neuvotteluja maotamme koskevien asiakirjojen palauttamisesta Suomeen. Pietarin arkistoissa on myös jonkin verran Suomea koskevaa aineistoa ja Arkangelissa vianankarjalaista.

Hämynen kertoi myös, että ainakin suomenpuoleisten ortodoksiseurakuntien kirkonkirjoista on tekeillä suomennoksia mikrokorteille ja diskeille. Ne tullaan sijoittamaan Mikkeliin, Joensuuhun ja Kuopioon.

Iltapäiväkahvin jälkeen oli panelikeskustelu aiheesta: NÄKÖKULMIA NIMIEN TULKINNASTA, LÄHTEISTÄ JA NIIDEN KIRJOITTAMISESTA TUTKIMUKSIIN. Taisto Suontausta toimi puheenjohtajana, ja aluksi muutama sukututkimuk-

sen "terävää päätä" edustava henkilö sai alustavan puheenvuoron. Sen jälkeen yleisö osallistui vilkkaasti keskusteluun. Mitään kovin uutta ei panelissa saatu esiin. Loppupäätelmäksi tuli, että kaikki tutkimuksissa esitettävät suomalaisten suomenkielisten henkilöiden nimet tulee esittää suomenkielisessä muodossa. Voimakas päinvastainenkin mielipide kuultiin yleisön joukosta, mutta se ei saanut kannatusta. Ruotsinkielisten nimet jätetään tietenkin suomentamatta. Ortodoksiset nimet voi jättää kääntämättä, ellei varmuudella tiedä suomenkielistä muotoa. Sitä ei kaikilla niillä olekaan. - Keskustelussa selvisi, että tulossa on nimistönkäyttöopas sukututkijoille. Myös jo julkaistusta nimistökirjallisuudesta voi etsiä ohjeita, mm. teoksessa LAPSEN MONET NIMET on alueellisia nimenkäyttömuotoja koskevia neuvoja.

Päivän viimenen, monien mielestä odotetuin esitelmä oli fil.maist. Terhi Nallinmaa-Luodon MILITARIA-ASIAKIRJOJEN TULKINTA JA KÄYTTÖ SUKUTUTKIMUKSESSA. Esitys oli todella hyvin valmisteltu ja perusteellinen. Se on jo julkaistu kokonaisuudessaan Genos-lehdessä. (Genos 1992-2)

Loppuilta oli varattu näyttelyyn tutustumiseen ja vapaamuotoiseen seurusteluun kokouspaikan viihtyisissä tiloissa. Kansalais- ja työväenopistojen sukututkimuspiirien ohjaajilla oli illan aikana oma palaverinsa. Suontausta johti puhetta, ja keskusteltiin opetusmateriaalin hankkimisesta, opetuksen yhdenmukaistamisesta ja kehittämisestä sekä muistakin ajankohtaisista asioista.

Sunnuntaina

Hotelli Vuoksenhovissa vietetyn yön ja maittavan aamupalan (tai myös aamusaunan ja uinnin) jälkeen tulimme taas virkeinä Kulttuurikeskukseen nauttimaan tiedonjyväsiä. Aulatiloissa oleva näyttely ja eri sukututkimusseurojen myyntipöydät olivat jo aamukahdeksasta lähtien yleisön mielenkiinnon kohteena. Päivän ensimmäinen esitelmöitsijä oli fil.maist. Heljä Pulli. Nyt hän kertoi INKERILÄISISTÄ SUKUTUTKIMUSLÄHTEISTÄ. Hän käsitteli pääasiassa Inkerin luterilaista väestöä ja Suomessa käytettävissä olevaa aineistoa. Siellä on luterilaisissa seurakunnissa pidetty kirkonkirjoja ja niitä on valtionarkistossa mikrofilmattuina paristakymmenestä seurakunnasta. Ruotsin arkistoissa on myös runsaasti Inkeriä koskevaa aineistoa. Esitelmöitsijä mainitsi myös äskettäin ilmestyneen, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaiseman, Nevalaisen ja Sihvon toimittaman teoksen INKERI. HISTORIA, KANSA JA KULTTUURI, josta löytää kaikenlaista taustatietoa. Inkerissä eläneiden sukujen tutkimisen ongelmana on tavanomaisten asiakirjalähteiden niukkuus tai puuttuminen. Pullin mukaan siellä liikutaankin sukututkimuksen äärirajoilla.

Aamupäivän toinen esitelmä oli toimittaja Eija Francken SUKUTUTKIMUKSEN TEKEMINEN RUOTSISSA. Hän sanoi Ruotsin olevan sukututkijan "ihanne-maan", koska sen omalla maaperällä ei milloinkaan ole käyty sotia. Siksi arkistot ovat siellä säilyneet hyvin. Siellä onkin asiakirjasarjoja paljon vanhemmalta ajalta kuin Suomessa. Koska Suomi oli aikoinaan osa Ruotsia, niin maamme koskevaa aineistoa on runsaasti Ruotsin valtion-arkistossa ja sota-arkistossa.

Francken mukaan Ruotsin sukututkimuksessa on siirrytty miltei kokonaan mikrofilmeistä mikrokortteihin. Kaikki mikrofilmatut kirkonkirjat on filmattu uudelleen mikrokortteille ja saatu näin halvempina entistä useampien tutkijoiden käyttöön. Toisaalta arkistojen runsas käyttö on Ruotsissa johtanut siihen, että arkistopalvelut ovat siellä tulleet maksullisiksi. Esimerkiksi mikrofilmien ja mikrokorttien lukulaitteiden käytöstä peritään maksu käyttöajan mukaan. Myös arkistojen henkilökuntien palvelut ovat maksullisia. Toivottavasti tästä ei oteta esimerkkiä maamme arkistoja kehitettäessä.

Svensk arkivininformation eli SVAR, jonka toimesta filmaus mikrokortteille oli tehty, on nykyisin viidellä eri paikkakunnalla toimiva laitos, joka kopioi, myy ja lainaa näitä kirkonkirjoista, sotaväen asiakirjoista ym. aineistoista valmistettuja mikrokortteja.

Näitä mikrokortteja voi tilata myös Suomeen. Täydellisiin SVAR-luetteloihin voi maassamme tutustua ainakin valtionarkistossa, Hämeenlinnan, Oulun ja Turun maakunta-arkistoissa, maakuntakirjastoissa Espoossa, Kuopiossa ja Tampereella sekä Suomen Sukututkimusseuran toimistossa.

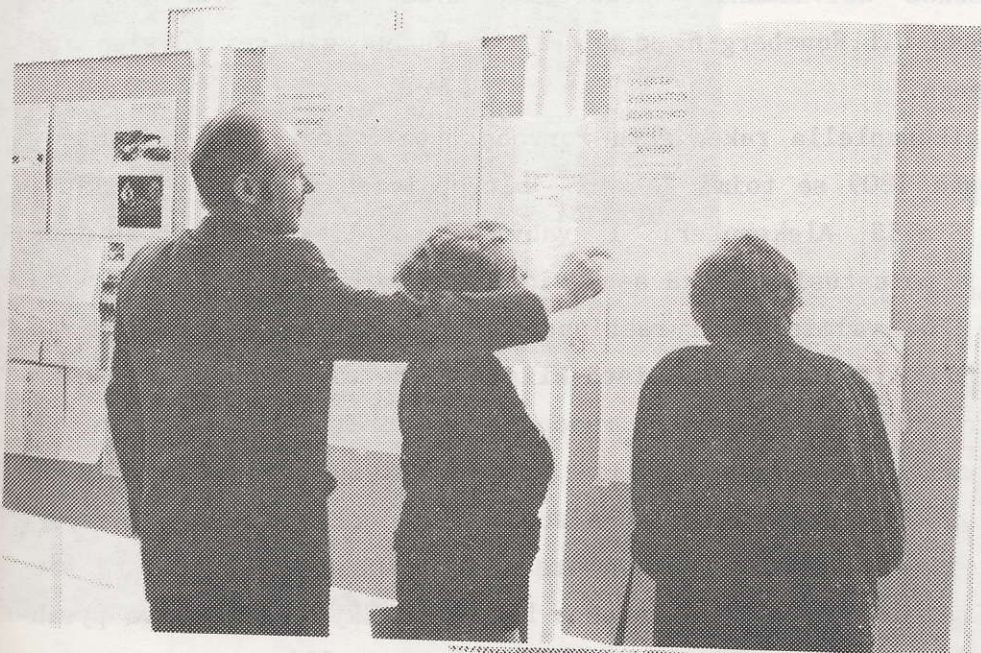
Lisäksi kuulumme, että Ruotsissa on viime vuonna siirretty väestökirjanpito kirkolta veroviranomaisille, joten virkatodistukset ja sukuselvitykset haetaan siellä nykyään paikallisista verotoimistoista. Ennen tätä muutosta oli kaikki kirkkoherranvirastojen henkilötiedot syötetty tietokonemuistiin, ja verovirastojen henkilökunta koulutettu uuteen tehtäväänsä.

Päivien viimeinen esitelmä oli ekonomi Jukka Suvisaaren SUKUVAAKUNA, SUOMALAINEN JA EUROOPPALAINEN PERINNE. Saimme tietoa vaakunoiden ja heraldiikan historiasta ja säännöistä. Sukuvaakunoiden suosio on Suvisaaren mukaan kasvanut valtavasti muutaman viime vuoden aikana, monet sukuseurat ovatkin hankkineet oman vaakunan. "Vaakuna on kaunis ja tyylikäs suvun yhteishengen vahvistaja, ja erityisen hyvin se sopii hankittavaksi talonpoikaissuvulle. Perinne on tärkeä asia, ja esi-isien rai-vaamalla tilalla on saatettu asua monenkin sukupolven ajan", Suvisaari sanoi.

Asiasta kiinnostuneet voivat saada lisätietoja vaakunan suunnittelusta ja rekisteröinnistä Jukka Suvisaarelta, puh. 90-883073.

Viimeisenä oli loppukeskustelu ja kahvit. Kahvit sentään join, mutta loppuyhteenveto jäi kuulematta. Oli lähdettävä junalle, joka toi tyytyväisen ja uutta tietoa saaneen matkalaisen tänne kotihämeeseen.

Päällimmäiseksi näiltä päiviltä jäi mieleen useassakin puheenvuorossa korostettu inhimillisyyden ja henkilökohtaisen otteen tärkeys sukututkimuksessa. Olisikin huolehdyttävä siitä, ettei alalle voimakkaasti tulossa oleva tietotekniikka pääsisi vesittämään näitä arvokkaita tavoitteita.

Kartat ja Tss:n julkaisut olivat mielenkiinnon kohteina Imatralla.

TSS:n retki Kymenlaaksoon 16.-17.5.1992

Perinteiselle matkallemme oli jälleen lähes bussin täydeltä lähtijöitä. Matka suuntautui suoraan Porvooseen, missä Leilan varaama opas oli valmiina tutustuttamaan meitä tämän jo 1346 perustetun kaupungin menneisyyteen. Engelin suunnittelemassa empirekaupunginosassa sijaitseva Runebergin koti oli ensimmäinen tutustumiskohteemme. J.L.Runeberg asui tässä talossaan vuosina 1857-77, mistä ajasta hän oli 13 viimeistä vuotta halvautuneena, Fredrika-puolisonsa hoivaamana. Tutustuimme myös lähellä olevassa n.s. Sinisessä talossa J.L.Runebergin pojan Walter Runebergin veistoksien runsaaseen kokoelmaan.

1400-luvun alkupuolella rakennettu Porvoon tuomiokirkko oli kiinnostava nähtävyys. Vuonna 1809 se toimi Porvoon valtiopäivien avajais- ja päättäjäispaikkana. Siellä Aleksanteri I vahvisti hallitsijavakuutuksessaan maan uskonnon ja perustuslait sekä asukkaiden muut oikeudet.

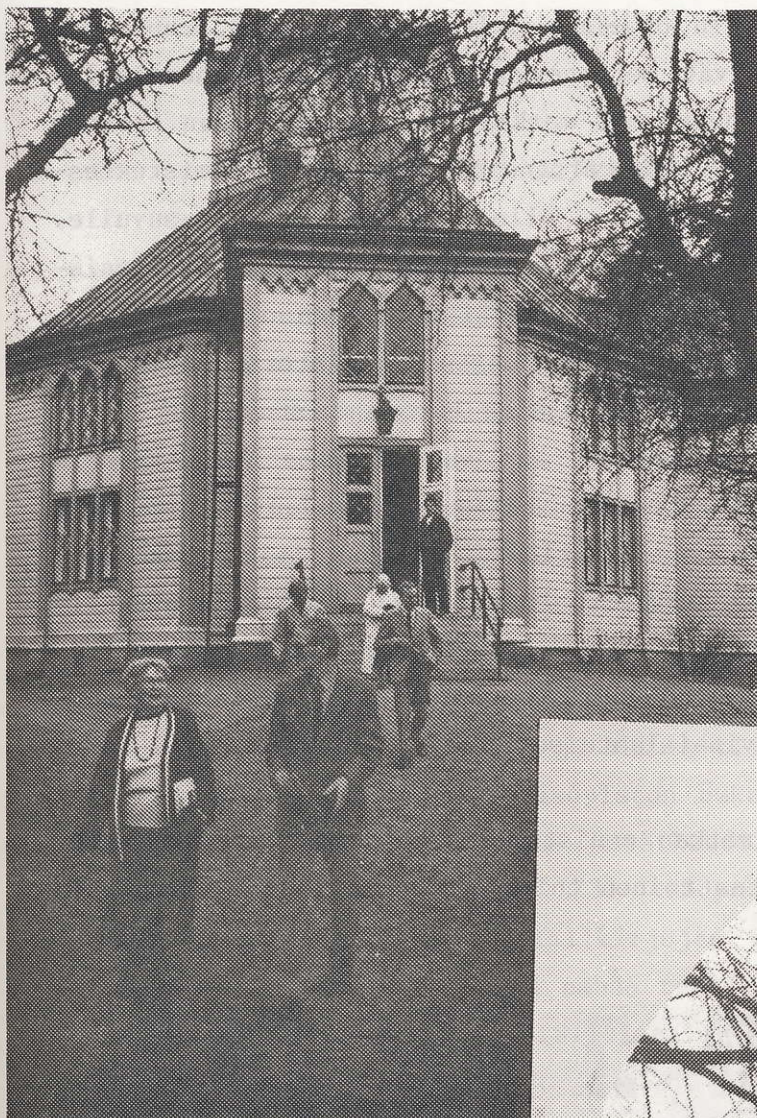
Vanhan, jo 1764 valmistuneen raatihuoneen tiloissa sijaitsevan Historiallisen museon monipuolinen esineistö kiinnosti meitä jokaista. Katselimme myös Porvoon Nukke- ja Lelumuseon runsaita ja viehättäviä kokoelmia.

Lounaspaikkamme oli Porvoon hotelli- ja ravintolakoulun opetusravintola Iiris, joka toimii entisissä Porvoon Naisopiston tiloissa.

Porvoon jätettyämme otimme suunnan itään ja poikkesimme päätiestä hiukan sivuun, silmäillen bussimme ikkunasta Loviisan näkymiä. Seuraava pysähtymispaikkamme oli Ruotsinpyhtäällä sijaitseva teollisuusmuseo, jossa katsojien nähtävissä on vuonna 1871 rakennettu kankirautapaja alkuperäisessä asussaan. Museon näyttävin esine on n.350 kg painava kankivasara, mikä on saanut käyttövoimansa vieressä virtaavasta koskesta. Rautapajan toiminta päättyi vuonna 1950.

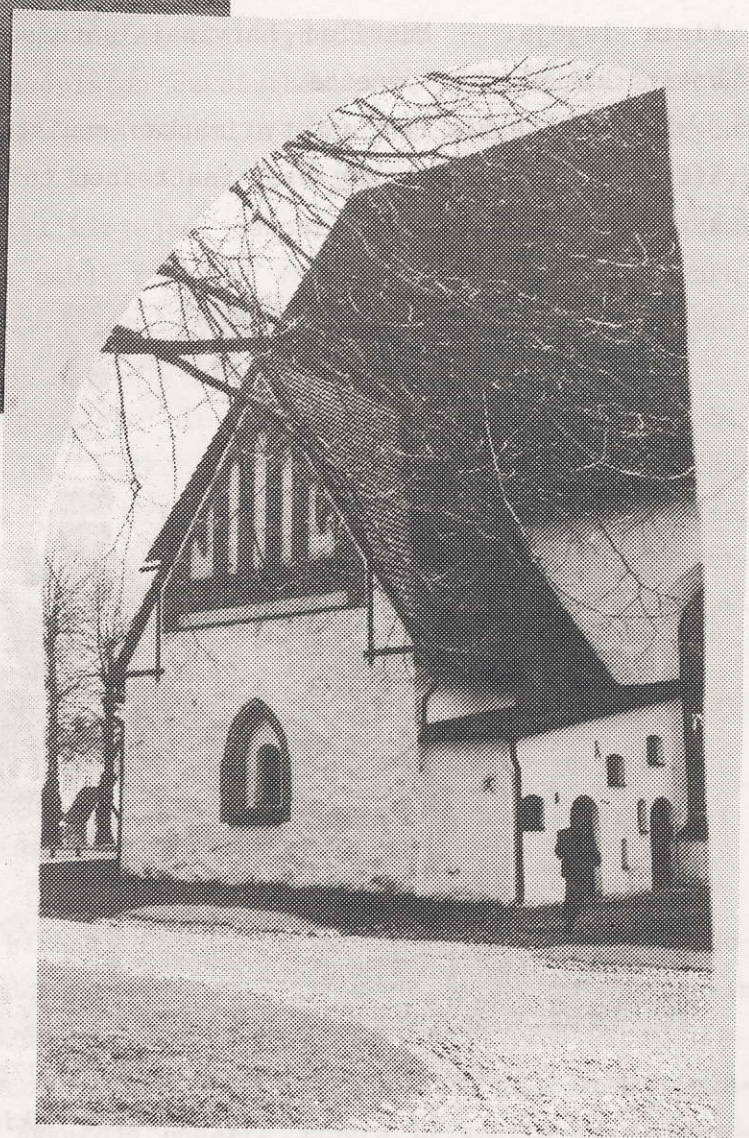
Ruotsinpyhtäältä lähdettyämme seuraava tavoitteemme oli Kotka, jossa majoituimme Seurahuoneelle. Seuraavana aamuna lähdimme kahviaamiaisen jälkeen kiertoajelulle, tutustumaan merellisen Kotkan näkymiin. Nousimme bussista Langinkoskella, joka oli aikoinaan runsaslohinen pyyntipaikka. Sinne suomalaiset olivat rakentaneet Aleksanteri III:n keisariperheelle kalastusmajan, joka vihittiin käyttöönsä 1889.

Seuraavassa kaupungissa, 1653 perustetussa Haminassa, kiinnosti 1722 laadittu pyöreä asemakaava ja 3 kilometriä pitkät puolustusmuurit. Kaupungin juhlavassa ortodoksisessa, 1832-37 rakennetussa Pietari-Paavalin kirkossa viivymme melkoisen ajan, oppaan selostaessa kirkon mielenkiintoista historiaa.

Ruotsinpyhtään kirkko
vuodelta 1770.

Kuva: Leila Mäkinen

Porvoon tuomiokirkko

Kuva: Orvo Lipponen

Sunnuntaisen aamupäivän tiiviin ohjelman jälkeen kymiläiset, runsaasti ja monipuolisesti kalaa sisältävät perinneruuat maistuivat erinomaisilta ravintola Raakussa. Kylläisinä jatkoimme matkaa, suuntana Anjalan kartano Anjalankosken kaupungin alueella. Tämä kartano oli Wrede-suvun omistuksessa 1600-luvun alkupuolelta vuoteen 1837, jolloin se joutui Creuz-suvulle. Suomen valtion omistuksessa se on ollut vuodesta 1907. Wrede-suvun jäsenistä lienee tunnetuin Matilda Wrede, joka suoritti arvokkaan elämätyön suomalaisten vankien hyväksi. Hänelle on kartanomuseossa omistettu oma huone. Kartanon puistossa on 12.8.1788 solmitun Anjalan liiton muistokivi.

Poikkesimme vielä Mustilan kartanoon. Kun valtioneuvos Axel Fredrik Tigerstedt hankki Mustilan omistukseensa tämän vuosisadan alussa, hän rupesi heti keräämään maamme oloissa ainutlaatuista puu- ja pensaskokoelmaansa. 90 vuoden työn tuloksena Arboretum Mustilan 720 hehtaarin alueella kasvaa nyt 300 erilaista havupuulajia ja 200 lehtipuulajia. Rehevässä, lajirikkaassa aluskasvillisuudessa on monia maassamme harvinaisia ruohovartisia lajeja. - Mustilan harvinaislaatuisten kohteen nähtyämme alkoikin kotimatka kohti Tamperetta.

Erittäin hyvin järjestetyn matkan onnistumisesta kiitoksemme Leilalle. Kiitokset voimme myöskin osoittaa toinen toisillemme matkalla vallinneesta hyvästä yhteishengestä.

Porvoon raatihuone vuodelta 1764 ja retkeläiset.

Kuva: Leila Mäkinen

PENKKIJAKO ORIVEDEN KIRKOSSA VUONNA 1736

*Joka talolle jaettakoon kirkossa paikka isännälle ja emännälle ja, jos tilaa riittää, vävyille, pojalle, tyttäreille ja pojan vaimolle. Nuo-
ret ja loisiväki seiskööt lattialla, kun penkeissä ei ole tilaa.*

Tällaisia ohjeita piispa Juhana Gezelius vanhempi antoi jo 1660-luvul-
la ensimmäisillä tarkastusmatkoillaan seurakunnissa.

Väkiluvun kasvaessa kirkot olivat tulleet vuosisadan puolivälin jäl-
keen yleisesti liian ahtaiksi. Kristillisen penkkijärjestyksen valvomi-
nen tuli samalla entistä tärkeämmäksi ja myös vaikeammaksi. Tuonaikaisen
luterilaisen maailmankuvan mukaanhan jokaisella oli oma paikkansa yhteis-
kunnan hierarkiassa, ja säätynsä ja arvonsa mukaisesti piti kullekin
määrätä paikka kirkossakin, ja siihen oli tyydyttävä.

Oriveden seudun kansalaisopiston Sukututkimuksen jatkopiirissä selvä-
sanaistimme ja suomensimme kevätkaudella 1992 eräänä harjoitustyönä
Oriveden kirkkoon vuonna 1736 tehdyn penkkijakoluettelon. Se löytyy
mikrofilmirullalta TK 158 tilikirjojen joukosta. Ohessa kopio sen ensim-
mäisestä sivusta, josta voi nähdä tehtävän vaikeusasteen. Oriveden seura-
kunnassa tiedetään tehdyn tällainen penkkijakotoimitus ainakin kolmasti,
nimittäin vuosina 1653, 1736 ja 1778.

Näitä eri aikakausilta peräisin olevia penkkijakoasiakirjoja on säi-
lynyt useimpien seurakuntien kirkonarkistoissa. Ne löytyvät yleensä
pitäjänkokouspöytäkirjoista tai tilikirjoista. Niistä saa erinomaisen
kuvan seurakunnan asukkaiden silloisesta arvojärjestyksestä, ja sukutut-
kijakin saa kenties niistä lisää "lihaa esivanhempiensa luurangon ympär-
rille".

Penkkijakoluettelon selvittämisen lisäksi keräsimme eri lähteistä
jonkin verran asiaan liittyvää taustatietoa. Siitä hieman aluksi.

Mitä penkkijaolla tarkoitetaan?

Penkkijakoja on maamme kirkoissa tehty jo ainakin 1600-luvun alkupuol-
lelta lähtien. Sen vuosisadan loppupuolen uusi kirkkolaki antoi tästäkin
asiasta määräyksiä, joita kuningas Kaarle XI vielä vuonna 1696 täsmensi.

Tavallisesti penkkijakotoimitukset saivat alkunsa siten, että seura-
kunnan taholta esitettiin pyyntöjä uudesta jaosta piispalle tai maaher-

ralle. Syynä saattoi olla väki- ja taloluvun lisääntyminen, seurakuntaan muuttanut uusi säätyläisperhe, kirkon laajennus tai uuden lehterin rakentaminen. Myös aina uuden kirkon valmistuttua suoritettiin siihen penkkijako. Usein toimitus suoritettiin piispantarkastuksen yhteydessä. Orivedellä vuonna 1736 tehtyyn penkkijakoon oli syynä kirkon peräosaan tilanahtautta lieventämään rakennettu uusi lehteri.

Istumajärjestys näissä toimituksissa jaettiin ajan tavan mukaan seuraavasti: Parhaimpia ja arvostetuimpia olivat tietenkin etummaisat penkit, jotka varattiin aatelisille, upseereille, aliupseereille ja muille säätyläisille, naisten puolella edellisten vaimojen lisäksi myös papiston vaimoille. Varallisuus ja kristillinen kuntoisuus, esimerkiksi toimiminen kirkon kuudennusmiehenä, sekä talon manttaaliluku olivat perusteita, joiden mukaan istumapaikat jaettiin tavallisille talollisille. Myös seurakunnalle tehdyt lahjoitukset saattoivat oikeuttaa parempaan paikkaan kirkossa. Mikäli tilaa talollisilta jäi, jaettiin viimeiset penkit ovensuusta palvelusväelle, itsellisille, käsityöläisille, torppareille ja sotilaille. Jos kirkossa oli lehteri, niin tällainen väki sai usein paikkansa sen peräpenkeiltä, tahi joutui sitten seisomaan käytävällä. Kullakin kyläkunnalla tai talolla saattoi olla toinen penkki taempana vähempiarvoista väkeä varten. Orivedellä tällainen talollisten "kakkosluokan" penkki näyttää 1700-luvulla olleen isolla lehterillä. Sen taemmat penkit oli jaettu kirkkosalin penkkien numeroiden mukaan. Näistä penkeistä eri talojen alueilla asuva väki ja "kylänloppulaiset" saivat etsiä paikkansa, heille ei jaossa oltu määrätty omaa penkkiä.

Aateliset etupenkkiin

Seurakunnissa, joissa oli useita itseään samanarvoisina pitäviä säätyläisperheitä, saattoi tulla riitaa istumajärjestyksestä. Orivedellä ei tiedetä tällaista epäsovua koskaan olleen, täällä kun etummainen penkki oli ylimuistoisista ajoista lähtien kuulunut Holman kartanon herrasväelle. Holmaa isännöi 1730-luvulla aatelissukuinen everstiluutnantti Gustaf Silfversvan. Kartanon herrasväen kanssa samaan penkkiin oli jaossa päässyt "Korkeasti kunnioitettu Herra luutnantti Klick", joka oli myös siniveristä sukua. Sotilasarvostaan huolimatta hänellä oli vain vääpelin vakanssi Porin jalkaväkirykmentin Majurin kompaniasa, ja virkatalona Orivedenkylän Siukola. Vuoden 1736 jaossa saivat etuosan penkeissä paikkansa myös kirkollisesti kunnostautuneiden isäntien perheet ja paikkakunnan ratsutilalliset. Yleensä pyrittiin edellis-

tä jakoa muuttamaan mahdollisimman vähän.

Väärään penkkiin menemisestä voitiin jopa sakottaa. Esimerkiksi Kangasalla määrättiin vuonna 1750 3 kuparitaalarin sakko sille, joka meni toisen penkkiin. Joissakin seurakunnissa noudatettiin penkkijakoa tarkasti vielä 1800-luvun puolivälissäkin. Oriveden vuonna 1781 valmistuneeseen uuteen tilavaan kirkkoon ei penkkijärjestystä enää määrätty, vaan kukin sai vapaasti itse hakea paikkansa.

Oriveden kirkko vuonna 1736

Se kirkko, johon nyt puheena olevaa penkkijakoa tehtiin, oli valmistunut vuonna 1650. Kolme vuotta myöhemmin tehdyn penkkijärjestyksen mukaan miesten puolella oli 21 penkkiriviä, naisväen puolella vain 18. Sen ajan kirkoissahan oli tiukasti miesten puoli ja naisten puoli, ja molempien puolien penkit jaettiin erikseen.

Tämä kirkkorakennus oli ilmeisestikin suorakaiteen muotoinen ns. pitkäkirkko, kuten useimmat muutkin sen ajan kirkot. Alun perin siinä ei ollut lehteriä, mutta kuten edellä on mainittu, seurakuntalaisten määrän kasvaessa sellainen rakennettiin 1730-luvun puolivälissä. Tuolloin Oriveden väkiluku oli hiukan yli 2000 henkeä. Se oli nyt vähäisempi kuin mitä se oli ollut ennen 1600-luvun lopun suuria kuolonvuosia, jotka olivat vieneet hautaan kolmasosan seurakuntalaisista. Kun tämän jälkeen koettiin vielä suuren Pohjan sodan ja isonvihan vaikeat vuodet, väkiluku pääsi nousuun vasta 1720-luvulla.

Nyt valmistuneessa uudessa lehterissä oli 10 penkkiriviä sekä miesten että naisten puolella. Penkkijaossa mainitaan myös "pieni lehteri", johon oli jaettu paikkoja vain miesväelle. Kirkkosalissa oli nyt molemmilla puolilla yksi penkkirivi vähemmän kuin edellistä jakoa tehtäessä. Ehkä lehterin portaat olivat vieneet tilan.

Oriveden seurakuntaan tuolloin kuuluneilla Eräjärvellä ja Juupajoella ei kummallakaan vielä ollut omaa kirkkoa, vaan niidenkin talollisille oli varattu paikat emäkirkosta.

Tämä vanha kirkko sai väistyä vuonna 1781 valmistuneen uuden isomman herranhuoneen tieltä, palveltuaan seurakuntaa pitkälti toistasataa vuotta.

Penkkijaon suoritus

Pyydettyä penkkijakoa saapuivat Orivedelle toimittamaan elokuun 15.

[illegible]

1. Vammaladul som ppi Mansfolids
Vijdan.
2. Hovstageri af Capland.
3. Niomslund, Hvitte Tarsala;
Roppala, Tarsunpi Chamolix
af Hvitla; Hvitla Jävelilä af
Ostila; — — — — — 7.
4. Hvitlauna Muelola, Männilä af
Tuelola, Garvito Huvula af
Rafliun, Lottuna, Lottu. 8
5. Hvitlam Hvitli L. Tarsunpi
Tarsunpi; Hvitlam L. Hvitli-
minni L. Hvitli, Hvitli Hvitli,
Hvitli Hvitli Hvitli — — — — — 8.
6. Hvitlam Hvitli, Roppala
Hvitli, Hvitli Hvitli, Hvitli
Hvitli Hvitli af Tarsila,
Hvitli Hvitli af Hvitla,
Hvitli — — — — — 8
7. Hvitlam Hvitli, Hvitli
Hvitli af Hvitla, Hvitlam
Hvitli, Hvitli Hvitli Hvitli, Hvitli
Hvitli Hvitli Hvitli L. Hvitli 9.
8. Hvitlam Hvitli, Hvitlam, Hvitli
Hvitli Hvitli, Hvitlam
Hvitli Hvitli, Hvitli af Hvitli;
Hvitli L. Hvitli Hvitli L. 10.
9. Hvitli Hvitli, Hvitli
Hvitli, Hvitlam Hvitli
Hvitli Hvitli, Hvitlam L.
Hvitli Hvitli Hvitli af Hvitli
Hvitli, Hvitli Hvitli Hvitli 10.

päivänä vuonna 1736 piispan ja maaherran käskystä ja heidän edustajinaan jaon allekirjoittajat Kangasalan kirkkoherra Pietari Wijdbom ja Ylä-Satakunnan kihlakunnan kruununvouti Jacob Gadd. Tästä toimituksesta tehtiin jälkipolvillekin säilynyt juhlavasti alkava asiakirja, joka suomenkielelle saatettuna, kylän- ja talonnimet nykymuotoon kirjoitettuna, on seuraavanlainen:

Vuonna 1736 sinä 15 päivänä elokuuta suoritettiin nöyrimmästi, Korkeasti Vapaasukuisen Herra Paroni Kenraalimajuri ja Maaherran 5 päivänä heinäkuuta päivätyn käskykirjeen, sekä samasta asiasta Korkeasti Kunnioitetun Isän Herra Piispan ja piispankanslian 5. päivänä kesäkuuta annetun määräyksen mukaan, seurakunnan ulkopuolelta olevien korkea-arvoisten allekirjoittajien läsnäollessa, uusi penkkijako Oriveden emäkirkossa. Edelliseen penkkijärjestykseen tehdyt muutokset tulevat pysyvästi voimaan seuraavasti:

MIESVÄEN PUOLI

1. Holman penkki kuten ennenkin, ja Korkeasti Kunnioitettu Herra Luutnantti Klick
2. Uihelan Heikkilä ja Uotila
3. Holman väkeä ja senkaltaista
4. Koppala 2 taloa, Höydes, Hörtsänä 2 taloa, Voitolan Sarvela
5. Haaviston Rantala ja Keskinen, Suomasema, Järvenpään Klemola ja Rekola, Pajukannan Mukkula, Maunula ja Sakkola
6. Säynäjoen Karppila, Oriveden Kössi ja Paavola, Päilahden 2 taloa, Koivuniemen Isoperhe, Järvenpään Tuomaala, Rajalahden Rupisuun 2 taloa
7. Äijänen, Oriveden Mattila, Hietalahden Jullinen, Naappilan Lyytikkälän Sikanen, Pitkäjärven Natukka ja Saarikko, Onnistaipaleen Heikkilä
8. Laasolan Mulli, Pärri, Säynäjoen Pohjala, Oriveden Anttila ja Siukola, Pitkäjärven Anttila, Nikkilän Kauppi 2 taloa
9. Pehula 2 taloa, Hoivalan Anttila, Kihlala, Onnistaipaleen Pulkki ja Laurila, Lyytikkä-Kahkila, Hietalahden Eerola

NAISVÄEN PUOLI

1. Samoin kuin miesten puolellakin
2. Iso Pappila ja Kappalaisen Pappila
3. Suomasema, Voitolan Sarvela, Koppala, Järvenpään Klemola ja Rekola, Uihelan Heikkilä ja Uotila
4. Pajukannan Mukkula ja Sakkola, Haaviston Rantala ja Keskinen, Hörtsänä, Höydes
5. Rajalahden Rupisuu 2 taloa, Järvenpään Tuomaala, Päilahti 2 taloa, Koivuniemen Isoperhe, Oriveden Kössi ja Paavola, Säynäjoen Karppi
6. Hietalahden Jullinen, Naappilan Yrjölä, Lyytikkälän Sikanen, Pitkäjärven Natukka ja Saarikko, Oriveden Mattila ja Siuro-la, Äijänen
7. Pitkäjärven Anttila, Oriveden Anttila ja Siukola, Hietalahden Eerola, Säynäjoen Pohjala, Laasolan Mulli, Sukkila 2 taloa, Pärri
8. Hoivalan Anttila, Kihlala, Lyytikkälän Kahkila, Onnistaipaleen Pulkki, Laurila ja Nooperi, Pehula 2 taloa, Nikkilän Kauppi 2 taloa
9. Kokkilan Marttila, Oriveden Kontti, Vehkalahden Mattila, Oinasniemi, Kopsama 2 taloa, Vihasjärven Yrjölä ja Erkkilä, Laasolan Seppälä, Melli

MIESVÄEN PUOLI

10. Vihasjärven Yrjölä, Erkkilä ja Laurila, Kokkilan Marttila, Oriveden Kontti, Oinasniemi, Laasolan Seppälä, Vehkalahden Mattila
11. Porvolan 3 taloa, Naappilan Heikkilä ja Jaakkola, Pitkäjärven Hoivala ja Nikkilä, Kokkolan 2 taloa
12. Kauppilan 3 taloa, Laasolan Sikanen ja Laasonen, Oriveden Uotila, Teerijoki ja Seppälä Voitiilan Ärrälä
13. Uherlan 3 taloa, Korri, Hoivalan Mikkola, Aakkolan 2 taloa, Vehkalahden Eerola ja Eskola
14. Nikkilän Seppälä, Jussila ja Eerola, Kokkilan Tarkkola, Perttula ja Kekkonen (eli Mikkola), Lyytikkälän Sipilä ja Uotila, Onnistaipaleen Tiainen
15. Säynäjoen Kovala, Vilppula ja Nuija, Vihasjärven Kärki ja Nisula, Pitkäjärven Laurila, Sipilä ja Brusila
16. Padustaipale, Koivuniemen Niikkula, Rajalahden Uotila ja Kamppari, Savonkylän Tilisa, Kolhi ja Paavola, Hulipas ja Lylyjärvi
17. Sukkilan 2 taloa, Salo, Kopsaman 2 taloa, Oriveden Siurola, Parpola ja Eerola
18. Onnistaipaleen Mattila ja Uotila, Melli, Sahrajärvi, Hirvijärven 2 taloa, Pitkäjärven Heikkilä
19. Hirtolahti, Kuivanen, Haaviston Kylmälä, Unkila, Solttila, Pitkäjärven Mikkola, Pylkki
20. Holman lampuoti ja torpparit, Pappilan rengit

Lehteri

1. Väapeli, ja säätyläishenkilöt Majoitusmestari Fabritius, Qvanten, Ollonqvist, Hoffman
2. Samoin kuten kirkkosalin penkeissä numeroissa 18 ja 19
3. Samoin kuten numeroissa 17 ja 16

NAISVÄEN PUOLI

10. Kokkola 2 taloa, Pitkäjärven Hoivala ja Nikkilä, Naappilan Heikkilä ja Jaakkola, Porvolan 3 taloa, Salo
11. Voitiilan Ärrälä, Laasolan Sikanen ja Laasonen, Oriveden Seppälä, Teerijoki, Parpola, Eerola ja Uotila, Kauppilan Jussila ja Heikkilä
12. Vehkalahden Eerola ja Eskola, Hoivalan Mikkola, Aakkola 2 taloa, Pitkäjärven Mikkola, Korri, Kauppilan Mattila, Uherlan Juoppola, Onnistaipaleen Uotila
13. Lyytikkälän Sipilä ja Uotila, Kokkilan Tarkkola, Perttula ja Kekkonen (eli Mikkola), Onnistaipaleen Tiainen ja Heikkilä, Vihasjärven Laurila, Nikkilän Jussila ja Eerola
14. Pitkäjärven Laurila, Sipilä ja Brusila, Vihasjärven Kärki ja Nisula, Säynäjoen Kovala, Vilppula ja Nuija, Haaviston Kylmälä, Hulipas
15. Savonkylän Tilisa, Kolhi ja Paavola, Sahrajärvi, Rajalahden Uotila ja Kamppari, Koivuniemen Niikkula- Padustaipale, Unkila, Nikkilän Seppälä
16. Holman lampuoti ja torpparit, Solttila, Kuivanen, Uherlan Ruokonen ja Peltola
17. Pitkäjärven Heikkilä, Lylyjärvi, Hirvijärvi 2 taloa, Penttilä, Pylkki, Hirtolahti, Joensuu, Kullanpää, Kellosalmi

Lehteri

1. Väapelin puustelli, Majoitusmestarin naisväki ja lisäksi vieraat
2. Korpraalien, Rumpalien, Lukkarin ja käsityöläisten vaimot
3. Samoin kuin kirkkosalin penkeissä numeroissa 16 ja 17

MIESVÄEN PUOLI

4. Samoin kuten num.	15 ja 14
5. "	13 ja 12
6. "	10 ja 11
7. "	9 ja 8
8. "	7 ja 6
9. "	5 ja 4
10. "	3 ja 2

Pienellä lehterillä 4 lyhyttä penkkiä ovat varattu seuraaville: Nimismies, Korpraalit, Rumpalit, samoin käsityöläiset, pitäjänpalvelijat sekä muut tämänkaltaiset

Ylläolevan on Korkeastivapaasukuisen Herra Paroni Kenraalimajuri ja Maaherran puolesta käskystä allekirjoittanut:

Jacob Gadd

NAISVÄEN PUOLI

4. Samoin kuten num.	15 ja 14
5. "	12 ja 13
6. "	10 ja 11
7. "	9 ja 8
8. "	7 ja 6
9. "	5 ja 4
10. "	3 ja 2

Hänen Korkea-arvoisuutensa Herra Piispan ja Kunnia-arvoisen Tuomiokapitulin puolesta:

Petrus Wijdbom
Kangasalan kirkkoherra

Veikko Oksanen

H.H. BOIJEN TYTÄRTÄ JA TYTTÄRENTYTÄRTÄ JÄLJITTÄMÄSSÄ RUOTSISSA

Orpanan edellisessä numerossa oli Veikko Oksasen vapaaherra Hans Henrik Boijen elämää käsittelevä kirjoitus. Kirjoittaja on lähettänyt siihen seuraavan täydennyksen:

Matkustaessani maaliskuussa 1992 Ruotsiin sain tilaisuuden käydä katsomassa, miltä näyttää tämän päivän Hackstagården, jonka emännäksi H.H.Boijen tytär Anna Elisabeth tuli, avioiduttuaan kartanon omistajan vapaaherra Carl Gustaf Adlermarckin kanssa vuonna 1776.

Ajoimme poikani kanssa Tukholmasta Enköpingin kaupunkiin. Siellä poikkesin ensin kirjastoon, ja poikani meni kahville sillä aikaa. Kysyin kirjastonhoitajalta Hackstagårdenia eli Hackstaa käsittelevää hakuteosta. Sellainen löytyi, ja myös kartta Enköpinnäsistä. Kirjastonhoitaja otti pyytämättäni minulle kopiot. Kerroin hänelle, millä asioilla liikuin, ja hän kertoi, että Hackstan omistaa nykyään herra Olof Hakelius sisaruksineen. Kirjastonhoitaja, joka oli todella "höyli" mies, soitti-kin sinne, mutta kukaan ei vastannut. Hän yllytti menemään sinne, matkaa oli alle 15 kilometriä.

Nyt poikani tuli hakemaan minua ja näytti serviettiä, jossa luki KONDITORIA TAMMERFORS, kertoen käyneensä kahvilla tässä konditoriassa. Hän oli kysynyt siellä, mistä tällainen nimi johtui, mutta ei sillä tiedetty olevan mitään yhteyttä Tampereeseen. Kerroin, että kävin siellä 25 vuotta sitten ja kysyin samaa asiaa. Siellä ovat sadat tamperelaiset poikenneet kyselemässä ja ihmettelemässä. Sanoin, että jos vielä kerran poikkean tässä konditoriassa, niin kerron siellä tositarinan Hans Henrik Boijen tyttärestä, joka asui Tammerforsin (Tammerkosken) seuduilla 20 vuotta ja tuli emännäksi Hackstaan vuonna 1776. Siinä olisi kerrottavaa tamperelaisturisteille!

Kiittelimme kirjastonhoitajaa avusta ja ajoimme hänen ohjeittensa mukaisesti kohti Strängnäsiä. Kymmenen minuuttia ajettuumme olimme Enköpingsnäs kirkolla. Kirkko oli tien oikealla puolella, Hackstan kartano vasemmalla. Ajoimme päärakennuksen eteen. Ensin ei näkynyt ketään, mutta hetken päästä tuli tilanhoitaja sivurakennuksesta. Hän kertoi, että omistaja, herra Hakelius, ei ollut tavattavissa, hän asustaa enimäkseen Tukholmassa. Tilanhoitaja ei tietänyt mitään niistä asioista, joita häneltä kyselin. Halusin nimittäin tietää, saiko Anna-tytär isänsä kuoltua 1781 tämän irtainta omaisuutta Hackstaan. Erityisesti minua kiinnosti Boijen kuva. Aion vielä ottaa yhteyttä kartanon nykyiseen omista-

12.
jaan, poikani välityksellä.

Poikkesimme vielä Enköpingsnäsin hautausmaalla, joka oli aivan kartanon läheisyydessä. Hackstalaisten haudan löysimme heti, se oli aivan kirkon vieressä. Sinne oli haudattu Boijen tytär Anna ja tämän tytär Anna Charlotta. Myöhemmin tuli mieleeni, että Anna Charlotta oli miehensä vapaaherra Silverhielmin kuollessa alle 35-vuotias. Lapsia ei ollut, mutta hän olisi ehkä saattanut myöhemmin mennä uuteen avioon ja saada lapsia. Keitä mahtoivat olla samassa haudassa olevat Prinzensköldit ja Nauckhoffit?

Sunnuntaina 29.3.1992 palasin Suomeen. Silloin oli kulunut tasan 200 vuotta Kustaa III:n kuolemasta. Hän oli Tampereen kaupungin perustaja, ja siinä tapahtumassa oli Hans Henrik Boijellakin huomattava merkitys.

Matkan jälkeen sain lainata Åbo Akademian kirjastosta teoksen "Amiral Tersmedens memoarer". Se on oikeastaan päiväkirja vuosilta 1715-1797, kaikkiaan 10761 sivua. Sen on Nils Sjöberg koonnut kirjaksi. Minua kiinnostaa tässä kirjassa erikoisesti vuodet 1749-1763, sillä Tersmeden oli silloin täällä Suomessa Sveaborgia rakentamassa. Hän oli Boijen ja tämän perheen parhaimpia ystäviä.

SUOMEN ENSIMMÄISET SUKUMESSUT

TURUN MESSUKESKUKSESSA

30.7. - 1.8.1992

Messut oli osa Suomen itsenäisyyden juhluvuoden "Juuret Suomessa"-ohjelmaa. Kohderyhmänä olivat tavalliset juuristaan kiinnostuneet suomalaiset kotimaassa ja ulkomailla. Keväällä 1990 alkoi kampanja, joka oli huolellisesti valmisteltu ja hienosti hiottu. Juhlavuoden esittelyviikkoon saatiin 335 tapahtumaa, kesäleiriä, kurssia, seminaaria ja tilaisuutta. Tähän kuului myös sukumessut. Tiedettiin, että aktiivisimmat tulevat kesätapahtumaan seurojensa ja lehtiensä välityksellä. Lisäksi ulkosuomalaisia tavoitettiin postikorttikampanjan avulla. Kutsu kuului näin: "Hei! Suomi viettää itsenäisyytensä 75-vuotispäiviä vuonna 1992 ja toivottaa kaikki ulkosuomalaiset ystävineen tervetulleeksi Suomeen. Koko juhluvuosi on ainutlaatuinen satoine tapahtumineen. - Tule Sinäkin Suomeen. Tervetuloa!"

Lokakuussa 1991 tehtiin sopimus messujen järjestämisessä. Suunnittelussa keskeisinä olivat Siirtolaisinstituutti ja Suomi-Seura. Sopimuksen allekirjoittivat: Arkistolaitos, Kirkkohallitus, Siirtolaisinstituutti, Sukuseurojen Keskusliitto ja Suomen sukututkimusseura. Näin ollen oli odotettavissa huomattava, laajapohjainen yleisötapahtuma. Kiinnostus sukututkimukseen onkin suuresti lisääntynyt viime vuosina. Arkistot, kirjastot ja seurakuntien virastot ovat saaneet asiakkaita ja seurattajia. Yleensä jokainen harrastaja ja tutkija tekee työtään yksin oman sukunsa suppeassa piirissä. Yhteys toisiin sukututkijoihin saattaa tuoda arvokastakin lisää tietoihin ja työtapoihin. Tällaiset suurmessut avartavat näkemystä käytännön tasolla tapahtuvaan yhteistyön mahdollisuuteen ja sen merkitykseen. Välillisesti messut vaikuttavat myös tutkimustyön tieteelliseen tasoon, kun nähtävissä on korkeatasoisia julkaisuja ja tutkimustuloksia.

Turun Messukeskus vastasi messuihin liittyvistä erilaisista järjestelyistä. Laajan ja avaran hallin reunoille ja keskelle pystytettiin eri osastot, joita oli yli 50. Suurin osa näytteilleasettajista oli sukututkimuksen alueelta. Mutta puhtaasti kaupallisiakin yrityksiä esiteltiin. Kooltaan ja ulkonaiselta näyttävyydeltään osastot olivat erilaisia. Suomen sukututkimusseuran osastolla saattoi tutustua uuteen Suomalaiseen sukuhakemistoon ja katsella seinällä olevia, kolmen presidentin, K.J.

Ståhlbergin, C.G.Mannerheimin ja Mauno Koiviston esipolvitauluja. Siellä oli myös sukukirjakilpailun voittanut Vuoden sukukirja "Gamble Leutnanten och hans släkt" (400s), joka on mainittu kulttuurihistorialliseksi merkkiteokseksi. Sukutietotekniikan osastolla yleisöä kiinnosti Sukuohjelmisto ja sen yleishakemisto. Mukaansa saattoi ottaa Sukutieto-lehden messuja varten painetun erikoisnumeron. Valtionarkisto ja Turun maakuntaarkisto esittivät yhteisellä osastollaan lavastetun tutkijahuoneen, jonka kuviteltua työrauhaa lisäsi kehotus hiljaisuuteen.

Näyttelyhallin keskellä oli tilava Siirtolaisinstituutin osasto, jossa historiallista tunnelmaa loivat muutamat vanhat huonekalut ja esineet. Taustalla soivat siirtolaislaulut ja musiikkikappaleet. Erikoiden kiinnostuksen kohteeksi muodostui tietokoneella oleva siirtolaisrekisteri, josta sai mm. vuosisadan vaihteen vaiheilla Amerikkaan lähteneiden passiluettelotietoja. Toisinaan kysyjä oli niin paljon, että muodostui jonoja. Löytyyhän melkein jokaisesta suvusta Amerikan kävijöitä tai sinne jääneitä. On sanottu, että meillä on vankka lähtemisen perinne. Syntyperäisiä suomalaisia, joista jompi kumpi vanhemmista on suomalainen, löytyy yli miljoona eri puolilta maailmaa. Erään tietolähteen mukaan USA:ssa 616000, Ruotsissa 450000, Kanadassa 91000, Venäjällä 77000, Austraaliassa 17000 ja muissa maissa 6000.

Omat näyttelyosastot olivat Turun, Lahden, Salon, Oulun, Porin, Helsingin ja Tampereen yhdistyksillä sekä kuudella sukuseuralla. Tampereen osaston naapurina oli Ala-Härkösen sukuseuran näyttely. Vastapäätä esiteltiin Suomi-Seuraa ja toisella sivulla MAP- kirkkoa. Mainittujen ja monien muiden esittelijöiden lisäksi messuilla oli muutakin ohjelmaa. Vierailija voi osallistua ilmaisiin tai maksullisiin luentoihin. Esim. "Perustietopaketti sukututkimuksen tekemisestä", "Inkeriläiset: arkistojen tietolähteet ja virastojen palvelut" ja "Varsinais-Suomen kulttuuria ja historiaa". Kuultiin myös musiikkiesityksiä. Mieskuoro Amerikan Laulajat kajautti lämmöllä ja innolla suomalaisia lauluja. Torviseitsikko Ameriikan Poijat viihdytti myös yleisöä. Yhtye koostuu kolmannen ja neljännen polven amerikansuomalaisista. He haluavat elvyttää vuosisadan alun suomalaista torvimusiikiperinnettä. Avajaisten juhlapuheen piti akateemikko Pertti Virtaranta. Hän kertoi tutkimusmatkoistaan ulko-suomalaisten keskuudessa. Samassa tilaisuudessa julkaistiin hänen kokoomansa Amerikansuomen sanakirja.

Eri tilaisuuksissa ja näyttelyosastoilla kävijöitä kertyi kolmen päivän aikana noin 4300. Toimikunnan ennakoarvio oli n.2000. Tähän menestystä tuottaneeseen Suomen ensimmäiseen sukumessutapahtumaan sai

Tampereen seudun sukututkimusseurakin osallistua, joten lienee paikallaan hieman muistella kokemuksiamme.

Jo keväällä pohdittiin hallituksessa hyvin pitkään ja laajalti yhdistyksen mahdollisuuksia osallistua sukumessuille. Osaston suunnittelu ja toteutus oli meille uutta, ennekokematonta toimintaa. Mutta aihe kiinnosti ja innosti keksimään toteuttamismahdollisuuksia. Toimeen oli tultava mahdollisimman vähin kustannuksin. Jokaisen pöydän, hyllyn ja tuolin vuokraus Messukeskukselta oli kallista, siksi keksimme ostaa tarjouksesta edullisen koottavan hyllyn. Sihteeri Leila Mäkinen hankki sen. Pekka Nuottajärvi toi kotoaan pienen pirttikaluston pöydän ja penkit sekä pari puutarhatuolia. Hankittiin kauniisti tekstattu nimiotsake, jota sitten voidaan käyttää muissakin seuran tilaisuuksissa, esim. sukututkimuspäivänä tammikuussa. Suunniteltiin myös yhdistyksen esite. Mukaan otettiin seuran erilaisia julkaisuja eri vuosilta suuret pinot. Osaston seiniä koristivat Matkailutoimistosta hankitut Tampere-julisteet ja muutamat vanhat henkilövalokuvat. Mukana olivat koko ajan suunnittelun ja työn helteessä **Leila Mäkinen, Seija Jäminki, Olavi Kallioniemi, Pekka Nuottajärvi, Helvi Murto** ja Turussa **Pasi Kuusiluoma**. Lauantaipäivänä avustivat osastolla, sen purkamisessa ja pakkaamisessa myös **Vilho Puro** ja **Rakel Kivimaa**.

Messuportit avattiin torstaina klo 10. Hieman jännittynenä seisomme osastomme pöydän takana valmiina vastaanottamaan vierailijoita. Vähitellen heitä tulikin, ensin vähän arastellen katsomaan, mitä pöydiltämme ja hyllyiltämme löytyisi. Sitten ryhdyttiin puheisiin ja ostettiin julkaisujakin. Yleensä liikkeellä näytti olevan useita sukututkimuksen aloittelijoita. He kyselivät yksityisistä henkilöistä ja taloista. Sellaisiin kysymyksiin ei ollut juurikaan mahdollista vastata. Ulkosuomalaisia osastollamme ei taitanut montakaan käydä. Huomattava poikkeus oli MAP- kirkon edustaja USA:sta. Hän halusi ostaa kaikki esipolvitaulumme ja muitakin julkaisuja. Ehkä osastomme kiinnostavin asia oli Pekka Nuottajärven tyttären **Marja Nuottajärven** piirtämä seinäkartta Tampereen ympäristön nykyisistä ja entisistä seurakunnista ja niiden kirkoista. Kävijöistä oli hauska löytää sieltä tuttu pitäjä ja kotikirkko. Myös esipolvitauluja selattiin kiinnostuneina ja toisinaan kirjoitettiin muistiin jokin löytynyt tieto. Sukututkimustietoa kävijät halusivatkin ja varmaan myös löysivät sitä eri osastoilta. Kaiken kaikkiaan tietämys aiheeseen liittyvistä asioista laajeni. Jossain määrin mekin olimme apuna.

Lauantaina messut päättyivät klo 16. Ilta oli vierähtänyt jo pitkäl-

le, kun palasimme kaikkien näyttelytavaroiden kanssa kotiin Tampereelle.

Sukumessujen merkitystä arvioiden nousee mieleen sanat eräästä kirjoituksesta: "Ihmisen identiteetille ja oman itsensä ymmärtämiselle on tärkeää tietää, mihin heimoon ja sukuun hän kuuluu, mistä esi-isät ovat lähtöisin ja millainen on ollut heidän syntymäpaikkansa ja kasvuympäristönsä. Sukujuurienne ja taustamme tutkimuksen perustalta osaamme antaa arvon oman kulttuuriperintömme säilyttämiselle."

Helvi Murto

Tss:n messuosasto.

LEILA MÄKINEN

Tampereen seudun sukututkimusseuran sihteerinä on vuoden 1985 alusta toiminut Leila Mäkinen. Hän on sikäli harvinainen ihminen, että hänen sukututkimusharrastuksensa on peräisin jo kouluajoilta, kun se monesti alkaa vasta eläkeiässä. Hänen luokkatoverinsa äiti harjoitti sukututkimusta ja nähtyään, millaista se oli, innostui Leilakin. Hän alkoi jututtaa isovanhempiaan ja muita sukulaisiaan ja vasta muutamia vuosia myöhemmin ryhtyi etsimään arkistotietoja. Sihteerin tehtävien vuoksi oma tutkimus on nyt jäänyt hyvin vähäiseksi.

Mitä sitten ovat nämä sihteerin työt? Osa niistä on sellaisia, jotka toistuvat kaikilla sihteereillä, mutta lisäksi kullakin seuralla on omia erityispiirteitä, jotka antavat myös aivan eri tyyppisiä tehtäviä.

Uusien jäsenten vastaanotto.

Kun uusi jäsen tulee yhdistykseen, saa hän sihteeriltä joko kirjeitse tai suoraan käteensä seuran säännöt, viimeisen jäsenkirjeen ja maksukuitin. Sihteeri kirjaa jäsentiedot vuosittain pidettävään jäsenluetteloon ja jäsenkortistoon. Siihen tulevat myös mahdolliset osoitteenmuutokset. Uuden jäsenen nimelle kirjoitetaan myös osoitetarra. Rahastonhoitajalle ilmoitetaan uuden jäsenen tiedot.

Jäsenkirje.

Jäsenet saavat kahdesti vuodessa jäsentiedotteen, jossa kerrotaan tulevan kauden ohjelma. Paitsi sitä käsityötä, mitä tarvitaan kirjeiden kirjoittamisessa ja postituksessa, ovat ne vaatineet paljon etukäteisvalmistelua. Yhdessä rahastonhoitaja Seija Jämingin kanssa Leila tekee hyvissä ajoin varauksen Vanhan kirjastotalon kokoustilasta ja kokousajoista. Esitelmänpitäjien hankinta saattaa viedä paljon aikaa. Jäsenet ovat tehneet ehdotuksia tai lupautuneet itse, niitä saattaa keksiä lehdissä mainituista kirjojen ja kirjoitusten tekijöistä tai esitelmien pitäjistä. Hallituksen kokouksissa ehdotuksia käsitellään. Joskus on mahdollisuuksia niin vähän, että kaikki on kiitoksella otettava vastaan. Harvoin on tilaisuus valita. Samalla päätetään kokousillat, jotka vuosien saatossa ovat vakiintuneet. Esitelmöitsijöihin on otettava yhteyttä, eivätkä kaikki ole halukkaita kokouksiimme tulemaan. Kun asiasta sitten on sovittu, lähetetään hänelle seuran ohjelma ja ennen kokousta sihteeri vielä varmistaa puhelimitse, että kaikki on kunnossa. Tiedot kokouksista Aamulehden muistilistalle kunakin kokouspäivänä toimittaa Seija Jäminki. Hän myös tilaa mahdolliset kokouksessa tarvittavat erityisvälineet.

Jäsenkirje ja sukututkimuspäivän ohjelma lähetetään myös muille sukututkimusseuroille. Toinen puuha tulee vielä esitelmän jälkeen. Kaikilla ei ole Vuosikirjaamme tarvittavaa tekstiä heti valmiina ja monen kohdalla saa siitä jälkeinpäin usein soittaa ja muistuttaa, ennenkuin tekstiä tulee. Paitsi Vuosikirjaan, ne liitetään myös asianomaisen kokouksen pöytäkirjaan.

Kokoukset

Ennen johtokunnan tai yhdistyksen kokouksia on laadittava esityslistat, hoidettava kokouksissa sihteerin tehtäviä ja jälkeinpäin kirjoitettava pöytäkirjat puhtaiksi ja monistettava ne hallituksen jäsenille. Vuosittain on laadittava toimintasuunitelma ja -kertomus, jotka käsitellään hallituksen ja yhdistyksen kokouksissa. Varsinkin vuosikertomusta varten on pidettävä pitkin vuotta omaa mappia kaikesta vuoden varrella tapahtuneesta, jotta kaikki toiminta tulisi aikanaan kirjatuksi. Vuodenvaihteessa sihteeri laatii Vuosikirjaan luettelon seuran jäsenistä.

Sukututkimuspäivä vaatii omat työnsä, joihin ensiksi kuuluu esitelmöitsijöiden varaaaminen ja ohjelman laatiminen. Ennen tilaisuutta sihteeri järjestää seuran näyttelyosastoa tuomalla sinne seuran kirjastosta sukukirjoja ja muuta sopivaa materiaalia.

Kun kesä yleensä on lomaa myös seuran työstä, kulunut kesä oli siinä suhteessa poikkeus. Turun sukumessut toivat paljon lisätyötä, kun oli sovittava oman näyttelyosaston valmistelusta. Oli tehtävä erilaisia paikan, varusteiden, pääsylippujen ym. varauksia. Messuille töihin lupautuneiden jäsenten kanssa pidettiin pari suunnittelukokousta ennen tilaisuutta. Messut oli sitten täysosuma. "Viihdyin sillä", kertoi Leila, "Näin paljon sellaisia henkilöitä, joiden kanssa on silloin tällöin eri tilaisuuksissa tai kirjeitse oltu yhteydessä. Nyt pääsi heidän kanssaan pitempään keskusteluun ja kokemusten vaihtoon ja oli tilaisuus nähdä heidän ja heidän yhdistystensä omia töitä."

Arkisto

Seuran arkisto on Leila Mäkisen kotona. Se on järjestetty entisen sihteerimme, Meri Tilan tekemän suunnitelman mukaan. Yhdessä Seija Jämingin kanssa Leila hoitaa myös kirjastoa, johon on vuosikymmenen mittaan kertynyt lahjoituksina ja omina hankintoina melkoinen määrä sukututkimuskirjallisuutta. Kirjastohan on avoinna, kuten tiedämme, tuntia ennen viikottaisia kokouksiamme.

Kun viime vuosina on itse joutunut lähempää seuraamaan sihteerin töitä, olen todennut, että hän pyrkii palvelemaan meitä mahdollisuuksiensa mukaan. Kaikki tarpeelliset paperit ovat ajallaan kunnossa. Yhteyksiä on hoidettu hyvin, mitä osoittaa esim. parisaataa soitettua puhelua vuosittain. Ja paljon tulee puheluja hänellekin.

Kun sitten tulee puhe siitä, mitä Leila tästä hyötyy, hän kertoo: "Rahallisesti en hyödy markkaakaan. Maksan jäsenmaksuni kuin muutkin. Se mitä tästä on saanut, on lähinnä henkisellä puolella. Olen oppinut hoitamaan lukemattomia tehtäviin kuuluvia asioita, ottamaan yhteyksiä monenlaisiin ihmisiin ja tullut tuntemaan ihmisiä, joita muutoin en olisi tavannut koskaan. Aina ei ole ollut helppoa. Olen saanut työstäni arvostelua ja sellaiset päivät ovat olleet raskaita, mutta olen myös saanut paljon apua ja tunnustusta monilta jäseniltä. Ilman heidän apuaan en olisi yksin selvinnyt."

Olavi Kallioniemi

KOTEJA KUVAAMAAN

Samuli Pakkanen esitti joitakin aikoja sitten seuramme kokouksessa diakuvia Kaarinassa asuneiden venäläisten emigranttisisarusten kodista. Pian kuvien ottamisen jälkeen koti hajosi. Sen museoiminen ja säilyttäminen ei onnistunut, vaan esineet hajaantuivat ympäri maakuntaa. Jäiköhän kodin esineistöstä, huonekaluista, lukuisista taidesineistä ja niiden luomasta kokonaisuudesta, kodin kulttuurista, hengestä ja tunnelmasta muuta jälkeä kuin tuo filmi.

Oma kotini on aikoinaan jäänyt Karjalaan. Suurin osa omaisuudesta jäi sinne ja paloi viimeistään talon mukana, kun venäläiset polttivat koko kylän joutuessaan perääntymään sieltä syksyllä 1941. Osan tavaroista veimme ohjeiden mukaan ennen lähtöämme maantien laitaan. Niiden piti tulla perässämme uuden rajan toiselle puolelle, mutta vain osa tuli perille. Osa jäi ehkä tienlaitaan, osa katosi tai särkyi kuljetuksen yhteydessä. Nyt ei voi millään havainnollistaa sitä, millaista lapsuuden kodissa oli, sillä vain muutama irrallinen esine noilta ajoilta on tallella. Eikä voi valokuvastakaan näyttää, että tuollaisen pöydän ääressä istuin lapsena läksyjä lukemassa tai tuon uunin päällä

Hämäläisen maalaistalon isäntäväkeä 1900-luvun alussa.

olin lukemassa romaania, kun pommit yllättäen alkoivat putoilla ympärille, niin että ikkunat hajosivat.

Monen muunkin lapsuudenkodit ovat hävinneet. Vuosikymmenten ja -satojen jälkeen ei ole mahdollista enää kuvailla, millaisessa ympäristössä jokin perhe on asunut. Joidenkin suurmiesten jäljiltä on voitu säilyttää koko koti sellaisena kuin se on ollut heidän eläessään. Kuvia on pappiloista, säätyläisperheiden kodeista ja joistakin maalaistalojen pirtteistä. Maaseudulla oli taloja, jotka vuosikymmeniä olivat olleet samassa asussa. mutta nykyajan mukavuudet, sähköliedet, jääkaapit, televisiot, WC-tilojen rakentamiset ym. ovat saaneet niissäkin muutoksia aikaan. Suuret pirtit on saatettu jakaa pienemmiksi huoneiksi. Vanha tunnelma on kadonnut. Jonkin aikakauden keskimääräisestä asumisesta voidaan tehdä päätelmiä vain museoihin eri tahoilta ja eri ajoilta kootuista irrallisista esineistä, tietyn perheen kodista ei mistään. Kun koti häviää, huonekalut hävitetään tai vaihdetaan, ei asumisesta jää merkkiäkään jäljelle, ellei ole valokuvia. Tuli ja uudisrakentaminen ovat hävittäneet kaupunkeja, niin ettei hävinneistä taloista ole minikäänlaista kuvaa. Vanhasta seurakunnan rukoushuoneesta Satakunnankadulta otetut kuvat ovat nyt arvokkaita. Ne ovat ainaisena muistutuksena niille, jotka aikoinaan antoivat luvan kauniin rakennuksen hävittämiseen.

Sadan vuoden ajalta on olemassa henkilökuvia. Tällainen vanha kuva on tutkijalle hieno löytö. Siitä nähdään, millainen on ollut ihminen, jonka henkilötiedot on arkistojen kätköistä esiin kaivettu. On myös kuvia rakennuksista. Joitakin taloja on ennätetty kuvata vasta vähän ennen niiden hävittämistä, jolloin ne ovat olleet jo ränsistyneitä, eivät siinä kunnossa, kuin olivat silloin, kun niissä vielä asuttiin. Mutta millaista on ollut talon harmaiden seinien sisällä? Siihen eivät valokuvat juuri vastaa. Jostakin henkilöstä, hää- tai muista vieraista on saatettu ottaa kuva sisätiloissa, jolloin jonkinverran huonekalustoa on näkyvissä. Mutta varhaisimpina aikoina on kuvaamiseen tarvittavan valon vuoksi tällaisetkin kuvat usein otettu ulkona.

Otetaan siis kamera esille ja aletaan kuvata omaa asuntoa. Kukin voi harrastuksensa mukaan kuvata eri tavoin: valokuvina, dioina, kaitafilmille tai videofilmille. Asunnossa voi olla jotain mielenkiintoisia yksityiskohtia tai asukkaille tärkeitä esineitä, joista voi ottaa lähikuvia. Kun oma koti on kuvattu, mennään vanhempien tai isovanhempien kotia ja elämää ikuistamaan. Kuvassa voi myös isoisä istua keinutuolissa, isoäiti hääräillä keittiössä tai päinvastoin, mutta pääasiana on nyt huone, ei henkilö. Värikuvista voi nähdä myös esineiden värit, mutta on vieläkin syytä kysyä, kuinka kauan valokuvan värit kestävät. Nykyisin ihmiset muuttavat asuntoaan usein. Jos kaikista asunnoista on kuvia, elämänvaiheet voi esittää myös näin asuntojen välityksellä, niiden muuttumisena, suurenemisena tai pienenemisena sekä esineistön lisääntymisenä ja tyylien muutoksina.

Omasta lapsuudestamme ei varmaankaan ole valokuvia. Joka osaa piirtää, hän voi vielä muistinsa perusteella havainnollistaa lapsuutensa kodin piirtämällä tai maalaamalla

sen paperille. Vähäisemmällä taiteellisuudellakin voimme piirtää asunnon pohjakavaan, josta selviää, mitä esineitä kodissa on ollut ja miten ne oli sinne sijoitettu.

Ottamiemme valokuvien lisäksi sarjaan voi koota vanhoista albumeista asumiseen liittyviä kuvia. Vaikka kuvassa onkin keskeisenä asiana jokin henkilö, mutta ympärillä näkyy laajemmalti huonetta, voidaan tällaiset kuvat poimia mukaan. Jos alkuperäisellä kuvalla on oma tärkeä paikkansa, voidaan siitä ottaa kopio. Kuvat vaativat täydennykseen selityksen, miltä ajalta, mistä talosta, mistä huoneesta kuva on ja kenties sitä voi vielä täydentää selvityksellä väreistä, esineen hankintaan tai kohtaloihin liittyvistä asioista selä niistä esineistä, jotka eivät kuvassa näy.

Kuvien säilyttäminen onkin sitten toinen asia. Niistä on kirjallisuudessa annettu ohjeita, joita on syytä noudattaa. Emme ehkä vielä itse huomaa kuvissa muutosta, mutta jo muutaman kymmenen vuoden kuluttua huonon hoidon jäljet alkavat tuntua, varsinkin värikuvissa.

Jukola-Jakomäki-Bryssel- näyttelyssä oli kuvasarja maalaistalon kehittymisestä 1700-luvun savupirtistä 1970-luvun tasakatoksi, mielenkiintoisia ja havainnollisia kuvia asuminen tason muuttumisesta. Se oli kuitenkin vain keskiarvo. Se ei ollut minun sukuni talo, minun sukuni piha, joka oli ehkä aivan toisenlainen ja oli kehittynyt aivan eri tahdissa.

Kuvat ovat mielenkiintoisia ja tärkeitä niin itselle kuin suvulle, mutta niistä on hyötyä joskus vuosikymmenten kuluttua myös tutkimukselle, joka niiden perusteella voi laatia uusia keskiarvoasuntojen malleja. Perhekuvista nähdään, kuinka lapset ovat kasvaneet ja kuinka itse olemme vanhentuneet. Samoin kotiympäristön kuvista nähdään, kuinka olemme eri aikoina asuneet.

Olavi Kallioniemi

TAMPEREEN SEUDUN SUKUTUTKIMUSSEURA r.y.

SUKUTUTKIMUSPÄIVÄ TAMPEREELLA LAUANTAINA 16.01.1993

Tampereen seudun sukututkimusseura r.y. järjestää jälleen perinteellisen Sukututkimuspäivän lauantaina 16.01.1993 alkaen kello 10.30 ja päättyen kello 16.00.

Päivä pidetään entiseen tapaan Sampolan koululla, Sammonkatu 2, Tampere.

Ohjelmassa on kolme esitelmää, näyttely ja myyntiä. Myyntiin toivotaan mukaan muidenkin seurojen ja yksityisten henkilöiden julkaisuja.

Päivälle on vapaa pääsy. Kahvio on avoinna koko päivän.

Tarkempi ohjelma ilmoitetaan syksyn 1992 kuluessa.

Tiedustelut: sihteeri Leila Mäkinen puh. 931 - 554 339.

TERVETULOA MUKAAN OPPIMAAN UUTTA JA TAPAAMAAN
VANHOJA JA UUSIA TUTTUJA SUKUTUTKIMUKSEN
PIIRISSÄ!

Terveisin:
HALLITUS

